

รายงานปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

เรื่อง การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

Performance report as assigned

โดย

นางสาว นัทธชนันท์ เกียรติรุ่งวิไลกุล

รหัสประจำตัวนักศึกษา 531610068

สาขา เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557

รายงานปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

เรื่อง การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

Performance report as assigned

โดย

นางสาว นัทธชนันท์ เกียรติรุ่งวิไลกุล

รหัสประจำตัวนักศึกษา 531610068

สาขา เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557

กิตติกรรมประกาศ

การฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาและการอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อ.ดร. จารึก สิงห์ปรีชา อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร. วิโรจน์ ณ ระนอง ซึ่งได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น ความรู้และคำแนะนำต่างๆ ตลอดจนการตรวจแก้ไขรายงานให้ถูกต้อง ขอกราบขอพระคุณอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

การจัดทำรายงานฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี ข้าพเจ้าต้องขอขอบพระคุณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่ได้ให้โอกาสข้าพเจ้าได้เข้ามาฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา ดร. วิโรจน์ ณ ระนอง ผู้อำนวยการวิจัยด้านเศรษฐกิจสาธารณสุขและการเกษตรที่คอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมทั้งพนักงาน และนักวิจัยท่านอื่นๆ ที่คอยอบรมและสอนงานตลอดระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะเศรษฐศาสตร์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นอกจากนี้ต้องขอขอบคุณเพื่อนๆ และพี่ๆ ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการเขียนรายงานสหกิจศึกษาฉบับนี้

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจในการฝึกปฏิบัติงาน ณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นการทราบถึงลักษณะงานเบื้องต้นของงานด้านการวิจัย หากรายงานฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นัทธชนันท์ เกียรติรุ่งวิไลกุล

9 พฤศจิกายน 2557

เรื่อง : การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (Performance report as assignment)
 จัดทำโดย : นางสาว นัทธ์ชนันท์ เกียรติรุ่งวิไลกุล รหัสนักศึกษา 531610068
 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา : อ.ดร. จารึก สิงห์ปรีชา
 ปีการศึกษา : 2557

บทคัดย่อ

รายงานการปฏิบัติสหกิจศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ภายใต้การกำกับดูแลของ ดร. วิโรจน์ ณ ระนอง ผู้อำนวยการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและการเกษตร โดยระยะเวลาการปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 16 สัปดาห์

การปฏิบัติงานในครั้งนี้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ช่วยนักวิจัย ในโครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และโครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวท. ในทศวรรษหน้า โดยมีงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การประเมินผลกระทบโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สวท. การรวบรวมข้อมูลองค์กรต่างประเทศที่มีภารกิจในการดำเนินงานคล้ายกับ สวท. การรวบรวมสถิติการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ทุนการศึกษา ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัยในต่างประเทศ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอด 10 ปี การออกแบบแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น ผู้ได้รับทุนวิจัย ผู้ได้รับทุนการศึกษา ผู้บริหารสำนักงาน คณะกรรมการ ผู้บริหารคอบช. (คณะกรรมการบริหารการวิจัยแห่งชาติ) เป็นต้น การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สวท. เช่น ผู้อำนวยการ สวท. รองผู้อำนวยการ สวท. หัวหน้าสำนักต่างๆ ใน สวท. เป็นต้น การเข้าสัมมนาและช่วยเหลือในการจัดการประชุมต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และการช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม CSR ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ก

ซึ่งจากการปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้ได้สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการในแง่การเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ และในสาขาวิชาอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนมาในมหาวิทยาลัยมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์ทางด้านการทำงานในด้านการวิจัยในแง่การฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำงานในอนาคต

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นของสถานประกอบการ	1
1.1 ชื่อและที่ตั้งของสถานประกอบการ	1
1.2 ลักษณะการประกอบการของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	1
1.3 โครงสร้างองค์กรและหน่วยงานภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	2
1.4 ตำแหน่งและลักษณะงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย	4
1.5 พนักงานที่ปรึกษาและตำแหน่งของพนักงานที่ปรึกษา	4
1.6 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)	5
2.2 การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	25
2.3 โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และโครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 งานที่ได้รับมอบหมาย	49
3.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	49
3.2 การประเมินผลกระทบโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สวก. จำนวน 40 โครงการ	50
3.3 การรวบรวมข้อมูลองค์กรต่างประเทศที่มีภารกิจในการดำเนินงานคล้ายกับ สวก.	55
3.4 การรวบรวมสถิติการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ทุนการศึกษา ทุนอบรมและ ปฏิบัติการวิจัยในต่างประเทศ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอด 10 ปี	62
3.5 การออกแบบแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ	62
3.6 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สวก.	62
3.7 การเข้าสัมมนาและช่วยเหลือในการจัดการประชุมต่างๆ ทั้งภายนอกและ ภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	63
3.8 การช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม CSR ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย	63
บทที่ 4 สรุปผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา	64
4.1 ประโยชน์ที่ได้รับด้านวิชาการ	64
4.2 ประโยชน์ที่ได้รับด้านการทำงาน	64
4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	66

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวน โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก สวก. จำแนกตาม ระดับชั้นงานวิจัย	18
ตารางที่ 2.2 จำนวนทุนการศึกษา ทุนฝึกอบรม และทุนปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศ	23
ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบองค์กรในประเทศต่างๆ ที่มีภารกิจคล้าย สวก.	57

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 โครงสร้างองค์กรมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	3
ภาพที่ 2.1 ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ที่ 1-3 กับวัตถุประสงค์การจัดตั้งของ สวท.	10
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานและแบ่งส่วนงาน สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. 2555	12
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานและแบ่งส่วนงาน สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. 2556	13
ภาพที่ 2.4 แผนภาพแสดงระดับขึ้นงานวิจัยของ สวท.	17

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นของสถานประกอบการ

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

(Thailand Development Research Institution: TDRI)

1.1 ชื่อและที่ตั้งของสถานประกอบการ

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เลขที่ 565 ซอยรามคำแหง 39 (เทพลีลา) เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310 โทรศัพท์ 02-718-5460 โทรสาร 02-718-5461-2 อีเมล: webmaster@tdri.or.th

1.2 ลักษณะการประกอบกิจการของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2527 เป็นสถาบันวิจัยเชิงนโยบายในรูปของมูลนิธิ ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร โดย TDRI ดำเนินการวิจัยเชิงนโยบายในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านเศรษฐกิจให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานระหว่างประเทศ ตลอดจนริเริ่มการวิจัยเอง เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้เป็นนโยบายที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ โดยมีภารกิจหลัก 3 ประการ คือ

- 1) ผลิตงานวิจัยเชิงนโยบายที่มีคุณภาพสูง อยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และข้อมูลที่ถูกต้อง
- 2) สร้างเครือข่ายงานวิจัยระหว่างสถาบันและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในประเด็นวิจัยเชิงนโยบายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- 3) เผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายของประเทศ

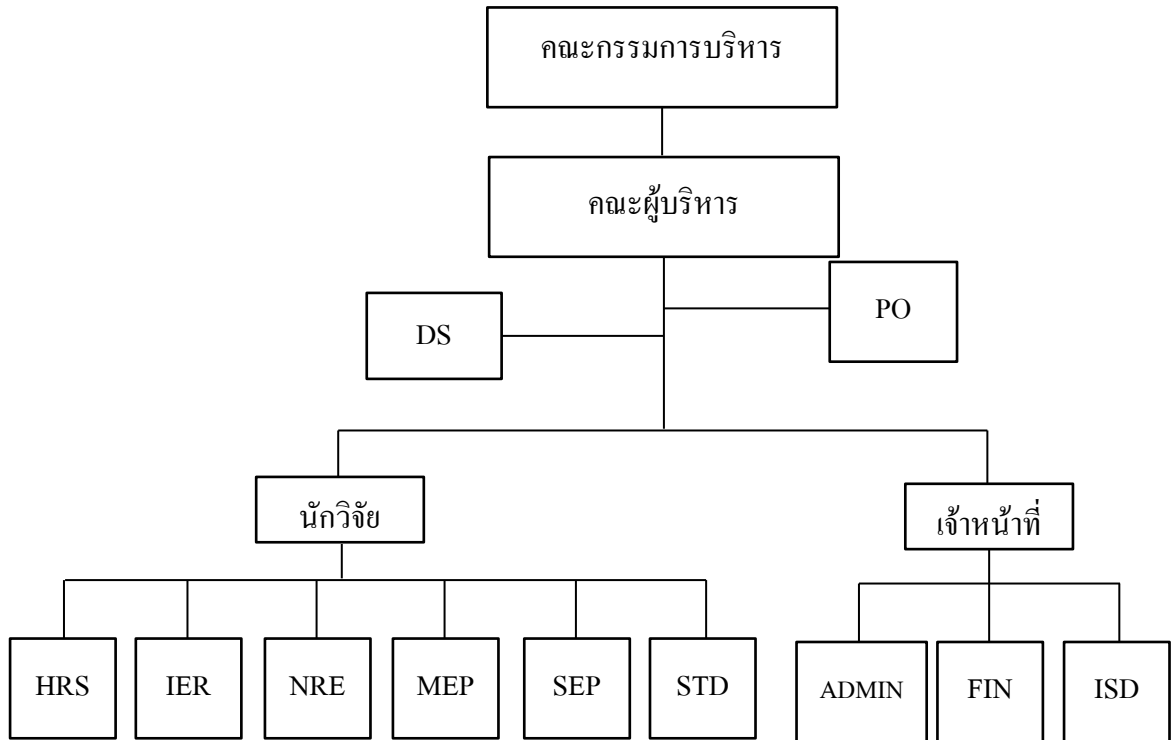
1.3 โครงสร้างองค์กร และหน่วยงานภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย มีการแบ่งโครงสร้างองค์กร (ตามภาพที่ 1.1) โดยคณะกรรมการบริหารสถาบันจะเป็นผู้คัดเลือกประธานสถาบัน รวมทั้งให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะผู้บริหารสถาบันเพื่อดูแลการดำเนินการและการวิจัยของสถาบันโดยรวม นอกจากนี้ยังมีการแบ่งส่วนงานวิจัยตามสาขาการวิจัยทั้งหมด 6 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายการวิจัยทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาสังคม (HRS)
2. ฝ่ายการวิจัยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (IER)
3. ฝ่ายการวิจัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (NRE)
4. ฝ่ายการวิจัยนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวม (MEP)
5. ฝ่ายการวิจัยแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา (SEP)
6. ฝ่ายวิจัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (STD)

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานจริงก็ไม่สามารถแบ่งงานวิจัยได้ชัดเจนเป็น 6 สาขา เนื่องด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น งานวิจัยชิ้นหนึ่งๆ อาจต้องการความรู้จากหลายด้าน หรืออาจเป็นเพราะโครงการนั้นมีขอบเขตงานวิจัยที่กว้างทำให้จำเป็นต้องใช้นักวิจัยจำนวนมาก เป็นต้น

ภาพที่ 1.1 โครงสร้างองค์กรมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หมายเหตุ:

- PO หมายถึง สำนักประธานสถาบัน
- DS หมายถึง ฝ่ายนักวิชาการเกียรติคุณ
- ADMIN หมายถึง ฝ่ายธุรการและการพนักงาน
- FIN หมายถึง ฝ่ายการเงิน
- ISD หมายถึง ฝ่ายบริการสารสนเทศ

ที่มา: จากการสอบถามบุคลากรในองค์กร

1.4 ตำแหน่งและลักษณะงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย

ตำแหน่ง: ผู้ช่วยนักวิจัย

โครงการวิจัย: โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และโครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทาง การดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า

การทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยนักวิจัยภายใต้โครงการวิจัยในโครงการประเมินผลการดำเนินงานของ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) นั้นมีลักษณะการทำงานสรุปพอสังเขป ได้ ดังนี้

- การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- การประเมินผลกระทบ โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สวก.
- การรวบรวมข้อมูลองค์กรต่างประเทศที่มีภารกิจในการดำเนินงานคล้ายกับ สวก.
- การรวบรวมสถิติการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ทุนการศึกษา ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัยในต่างประเทศ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอด 10 ปี
- การออกแบบแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร
- การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สวก.
- การเข้าสัมมนาและช่วยเหลือในการจัดการประชุมต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- การช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม CSR ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

1.5 พนักงานที่ปรึกษาและตำแหน่งของพนักงานที่ปรึกษา

พนักงานที่ปรึกษา : ดร. วิโรจน์ ณ ระนอง

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและการเกษตร

ฝ่าย: ฝ่ายการวิจัยแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา (Sectorial Economic Program: SEP)

1.6 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ในการปฏิบัติสหกิจศึกษารั้งนี้ เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2557 และสิ้นสุดวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2557 รวมระยะเวลาการปฏิบัติงาน 16 สัปดาห์

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

2.1.1 ประวัติความเป็นมาและเจตนารมณ์ในการก่อตั้งสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.)

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขผูกพัน (Policy Matrix) โครงการเงินกู้เพื่อ ปรับโครงสร้างภาคเกษตร (Agricultural Sector Program Loan หรือ ASPL) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออก เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ได้ระบุถึงเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านงานวิจัยและเทคโนโลยีไว้หลายประการ ที่สำคัญ คือ การจัดตั้ง National Agricultural Research Council (NARC) และการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ (Commercial Technology Development Fund หรือ CTDF) ซึ่งต่อมากลคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้ง โครงการกองทุนพัฒนางานวิจัยการเกษตรและบุคลากร ภายใต้ แผนงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงพาณิชย์และงานวิจัยที่มี ลำดับความสำคัญสูง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย โดยในครั้งนี้นักคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ วงเงิน 3,000 ล้านบาทให้แก่กองทุนฯ

กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้ง “สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.)” ขึ้นในรูปองค์การมหาชน ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อทำหน้าที่ในการ บริหารกองทุนพัฒนางานวิจัยการเกษตรและบุคลากร รวมทั้งแต่ตั้งคณะกรรมการพัฒนางานวิจัย การเกษตรเพื่อทำหน้าที่ในลักษณะ National Agricultural Research Council (NARC) โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน

การจัดตั้ง สวก. ในรูปองค์การมหาชนประสบผลสำเร็จในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2546 ภายใต้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2546 โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สวก. ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานวิจัยการเกษตร
- 2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร
- 3) จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศในด้านการเกษตร
- 4) ร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่นของรัฐและเอกชนในการผลิตและพัฒนางานวิจัยและนักวิจัยการเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 5) เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศในด้านการเกษตรที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนา ตลอดจนการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 6) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดพิมพ์เอกสาร การจัดทำสื่อโสตทัศน การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ หรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ในด้านการเกษตร

2.1.2 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร

2.1.2.1 วิสัยทัศน์

“ สวก. เป็นผู้นำในการเสริมสร้างงานวิจัย พัฒนานักวิจัย และเป็นแหล่งความรู้ด้านการเกษตรเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของประเทศ”

2.1.2.2 เป้าประสงค์

สวก. กำหนดเป้าประสงค์ของการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการดำเนินงานสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) ไว้ คือ

“สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ จำนวน 20,000,000 บาท ภายใน 5 ปี”

2.1.2.3 พันธกิจ

พันธกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการดำเนินงานสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยการเกษตร
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร

2.1.2.4 ยุทธศาสตร์ 4 ด้านของ สวก.

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สวก. ได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยการเกษตรเชิงพาณิชย์เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานของ สวก. ทั้งสิ้น จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สวก. ฉบับที่ 1 ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551)

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สวก. ฉบับที่ 2 ระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554)

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สวก. ฉบับที่ 3 ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559)

ในปัจจุบันการดำเนินงานของ สวก. อยู่ภายใต้แผน “ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559)” ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างงานวิจัยเชิงรุก โดยเน้นวิจัยเชิงพาณิชย์ สาธารณะ และนโยบาย

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 ภาคธุรกิจ มุ่งเน้น SMEs (การวิจัยเชิงพาณิชย์) สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะให้ภาคธุรกิจสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนนักวิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรม
- (2) สร้างผลงานตรงตามความต้องการของผู้ใช้
- (3) การสร้างเครือข่าย
- (4) การสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยสร้างนวัตกรรมและภาคเอกชนลงทุนวิจัย
- (5) กระตุ้น/จูงใจภาคธุรกิจมารับถ่ายทอดเทคโนโลยี
- (6) บริการหลังการถ่ายทอดเทคโนโลยี

---

¹ การนำไปใช้ประโยชน์ หมายความว่า ผลลัพธ์ของโครงการวิจัยที่ สวก. ให้การสนับสนุนและมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การขยายผลโครงการขั้นการพัฒนาไปสู่ระดับการใช้ประโยชน์ การผลิตเพื่อทดสอบตลาด การพัฒนาเพื่อยื่นขออนุญาต เทคโนโลยี การผลิตเพื่อให้ทดลองใช้ผลงานวิจัย การอนุญาตให้ใช้สิทธิผลงานวิจัย ทรัพย์สินทางปัญญา การร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่น โดยสำนักงานเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือร่วมกับหน่วยงาน บุคคล องค์กร ต่างๆ และการใช้ประโยชน์นั้นก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อสังคมและประเทศ

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 เกษตรกรและผู้บริโภค (การวิจัยเชิงประชากร) สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะสร้างงานวิจัยในด้านการเกษตรเชิงประชากรที่กลุ่มเป้าหมาย (เกษตรกรและผู้บริโภค) นำไปใช้ประโยชน์ โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (7) การแสวงหาข้อเสนอโครงการที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์

กลุ่มเป้าหมายที่ 3 ผู้กำหนดนโยบาย (การวิจัยเชิงนโยบาย) สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะสร้างผลงานวิจัยที่สามารถนำไปกำหนดนโยบายด้านการเกษตรได้ โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (8) สร้างกลไกความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในกระทรวง/ท้องถิ่น
- (9) กระบวนการสรรหาผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ยอมรับ
- (10) การสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยมาทำวิจัยเชิงนโยบายและสาธารณะมากขึ้น
- (11) กระบวนการผลักดันให้สำนักงานฯ เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษางานด้านนโยบายนำไปสู่การนำไปใช้แก้ปัญหาในเรื่องเร่งด่วน
- (12) มีกระบวนการผลักดันผลการวิจัย เช่น Policy Forum/Brief

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนานักวิจัยและเครือข่าย โดยเน้นบุคลากรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในลักษณะต่อยอด

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิจัยในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะให้บุคลากรของกระทรวงฯ มีขีดความสามารถด้านการวิจัยที่สูงขึ้น โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (1) การพัฒนาบุคลากรในกระทรวงเกษตรที่มีอยู่เดิม
- (2) การสร้างบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตรรุ่นใหม่ ทดแทนนักวิจัยที่มีอยู่เดิม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการและสื่อสารองค์ความรู้ เพื่อประโยชน์สาธารณะในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 นักวิชาการ/นักวิจัย สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะสร้างฐานข้อมูลด้านการเกษตรที่มีความทันสมัย โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ คือ

- (1) สนับสนุน/ผลักดันการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลงานวิจัยการเกษตร

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 สาธารณะ (ประชาชนทั่วไปและเกษตรกร) สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะสร้างองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่เข้าใจง่ายสำหรับเกษตรกร ผู้บริโภค และบุคคลทั่วไป โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (2) พัฒนาและจัดทำสื่อความรู้ด้านการเกษตรที่เข้าใจง่ายโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม
- (3) การผลักดันผลงานวิจัยโดยใช้สื่อสาธารณะเพื่อการเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์

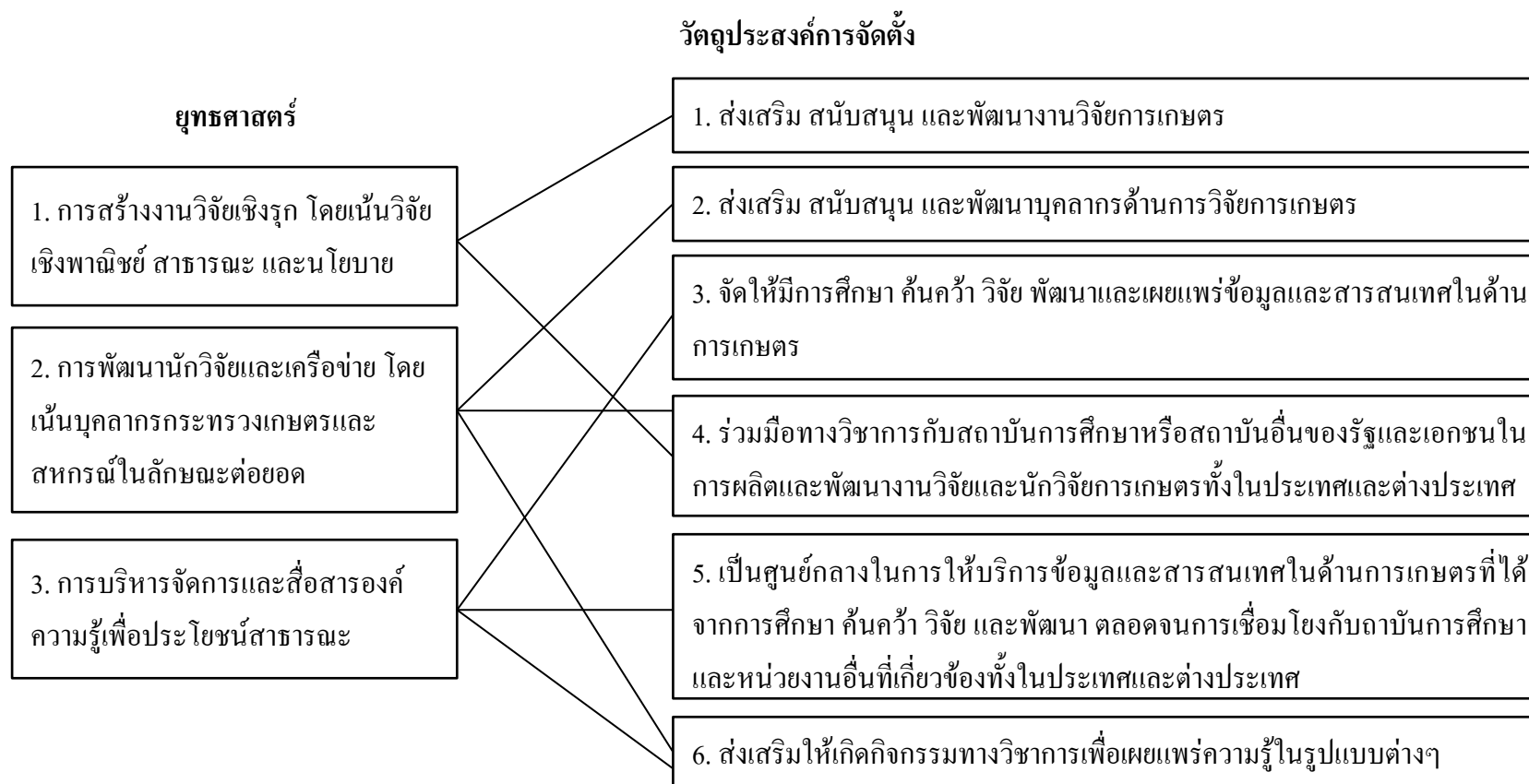
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

กลุ่มเป้าหมาย คือ องค์กร/คนในองค์กร (เพื่อมุ่งสู่ระบบบริหารงานวิจัยของประเทศต่อไปในอนาคต) สวก. มีเป้าประสงค์ที่จะเป็นหน่วยงานให้ทุนวิจัยที่มีบุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพ มีระบบงานที่ทันสมัยและมีความคล่องตัวสูง มีกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดี มีความมั่นคงทางการเงิน และเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ คือ

- (1) การแสวงหาบุคลากรใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ตามที่ สวก. ต้องการ
- (2) การพัฒนาความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และพัฒนาขีดสมรรถนะ เพื่อให้บุคลากรของ สวก. มีความเป็นมืออาชีพ
- (3) การนำระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงาน
- (4) การทบทวนแก้ไขข้อบ่งคับ/กฎ/ระเบียบ ให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานตามรูปแบบขององค์กรมหาชน
- (5) การกำหนดกลยุทธ์/แผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม
- (6) การสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์องค์กรให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
- (7) การสร้างและพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก
- (8) การติดต่อประสานงานและต่อรองอัตราดอกเบี้ยกับธนาคารรัฐทั้ง 5 แห่ง เพื่อขออัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเป็นกรณีพิเศษ

หากวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ที่ 1-3 กับวัตถุประสงค์การจัดตั้งของ สวก. จะได้ภาพความสัมพันธ์ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ที่ 1-3 กับวัตถุประสงค์การจัดตั้งของ สวก.

ที่มา: ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) หน้า 34

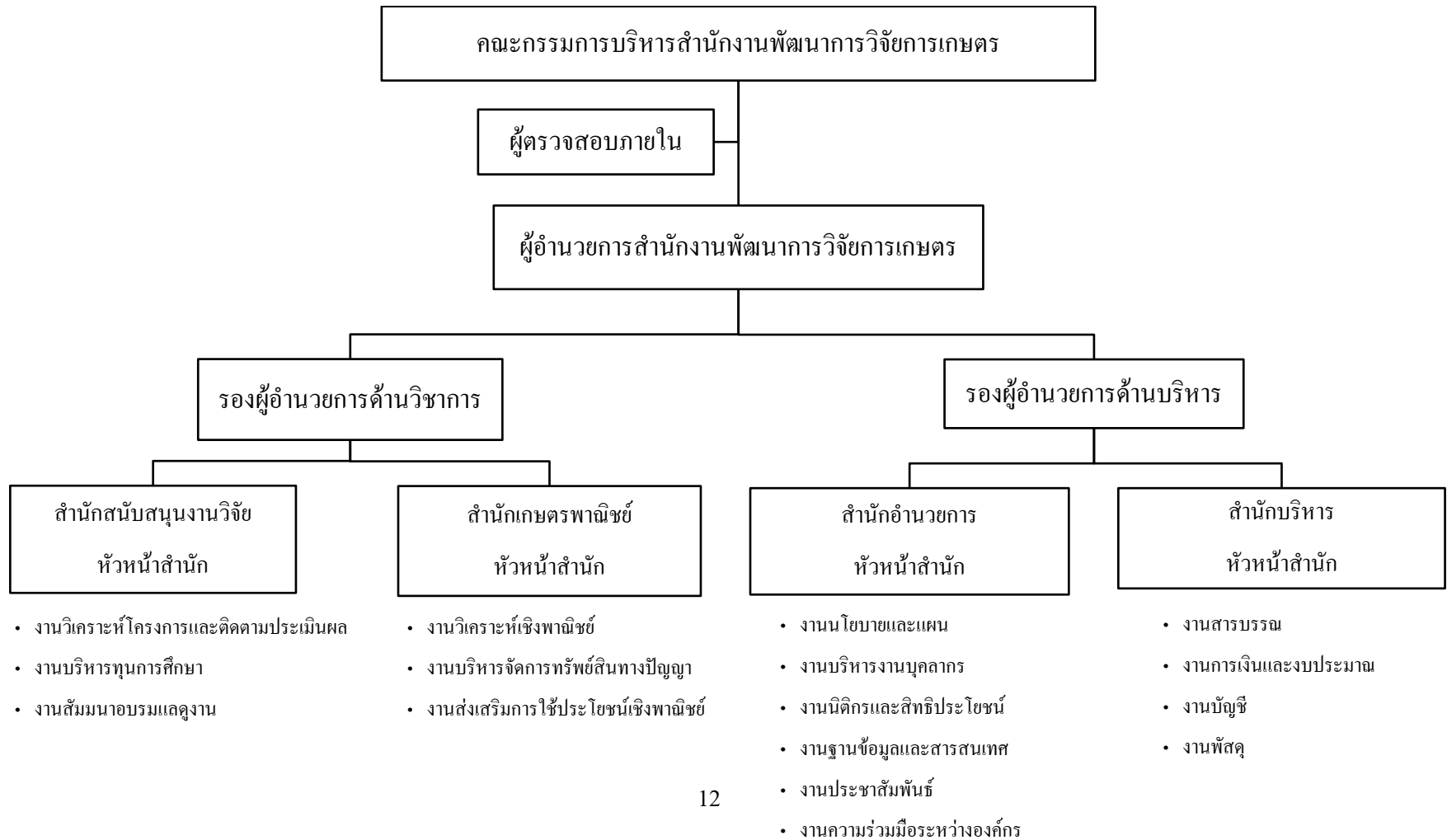
2.1.3 โครงสร้างองค์กร

ในปี พ.ศ. 2556 สวก. ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรจากภาพที่ 2.2 เป็นภาพที่ 2.3 จะเห็นว่า สวก. มีการแบ่งโครงสร้างตามหน้าที่การทำงาน (Functional Organization Structure) ซึ่งก่อให้เกิดผลดีในด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญในหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละฝ่าย อีกทั้งยังทำให้การประสานงานในแต่ละฝ่ายเป็นไปอย่างง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามหากมีการกำหนดขอบเขตหรือการวางแผนการทำงานในแต่ละฝ่ายที่ไม่ชัดเจน หรือรัดกุมเพียงพออาจทำให้การทำงานเกิดการปิด ความรับผิดชอบ หรือการเกี่ยงกันในการทำงานได้

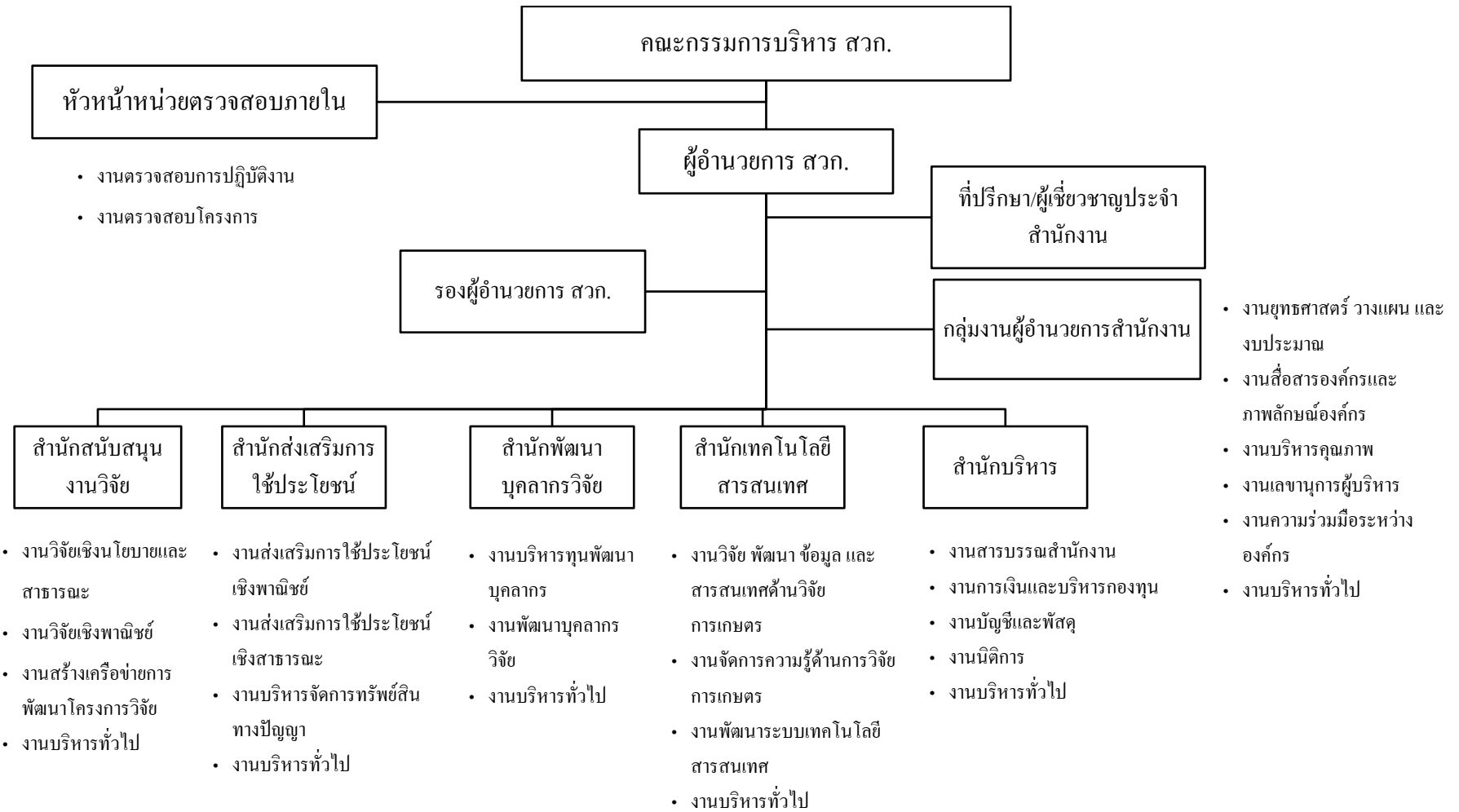
จากการพิจารณาโครงสร้างองค์กรของ สวก. จะเห็นว่า สวก. มีเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานที่ค่อนข้างแบนราบมากกว่าเดิม โดยแบ่งระดับการบริหารออกเป็น 2 ระดับ โดยมีผู้บริหารระดับสูงสุด คือ ผู้อำนวยการ สวก. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการบริหาร สวก. โดยผู้อำนวยการ สวก. จะหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตาม กฎหมาย วัตถุประสงค์ ของสำนักงาน ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด นโยบาย มติ และประกาศของคณะกรรมการ และเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และลูกจ้างทุกตำแหน่ง เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบภายใน ผู้อำนวยการ สวก. จะมีผู้ช่วยในการดำเนินงานให้เป็นไปตามหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น คือ รองผู้อำนวยการ สวก. และตำแหน่งผู้บริหารระดับรองลงมา คือ หัวหน้าสำนักต่างๆ ของ สวก.

สวก. มีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และผู้อำนวยการสำนักงานฯ ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการควบคุมกับเลขานุการ กรรมการคณะกรรมการบริหารสำนักงานฯ โดยคณะกรรมการบริหาร สวก. จะทำหน้าที่ควบคุมดูแลสำนักงานให้ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดนโยบายการบริหารงาน การจัดหาทุน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงาน นอกจากนี้ยังเป็นผู้อนุมัติแผนการลงทุน แผนการเงิน และงบประมาณประจำปีของสำนักงาน อีกทั้งยังทำการควบคุมดูแลการดำเนินงานและบริหารงานทั่วไป ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับสำนักงาน

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานและแบ่งส่วนงาน สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. 2555 (ที่มา: รายงานประจำปี 2555 สวท.)

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานและแบ่งส่วนงาน สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. 2556 (ที่มา: รายงานประจำปี 2556 สวท.)

2.1.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา

ความเปลี่ยนแปลงด้านการสนับสนุนทุนวิจัยการเกษตร

1. การเปลี่ยนแปลงด้านการกำหนดกรอบการวิจัย

จากเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง สวก. ซึ่งมีหน้าที่บริหารกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ (Commercial Technology Development Fund หรือ CTDF) ทำให้ สวก. มีข้อจำกัดในการให้ทุนการวิจัยด้านการเกษตรเชิงพาณิชย์เท่านั้น โดยไม่เน้นการให้ทุนการวิจัยในงานวิจัยพื้นฐาน (basic research) แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงโครงการที่ สวก. สนับสนุนในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา (แม้แต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงนโยบายการสนับสนุนวิจัย) ก็จะเห็นว่ามียุทธศาสตร์โครงการที่ไม่น่าจะเข้าข่ายงานวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา สวก. ได้เปลี่ยนแนวทางการสนับสนุนงานวิจัยด้านการเกษตรในกรอบที่กว้างขึ้นนอกเหนือไปจากการวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์เท่านั้น โดยมีการเปลี่ยนพันธกิจข้อแรกจาก “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์” เป็น “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยการเกษตร” และได้ปรับปรุงแนวทางการให้ทุนวิจัยการเกษตร ออกเป็น 3 แนวทาง คือ

- ทุนวิจัยการเกษตรเชิงพาณิชย์ ร้อยละ 60 เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่ สวก.
- ทุนวิจัยการเกษตรเชิงสาธารณะ ร้อยละ 30 โดยมุ่งส่งเสริมงานวิจัยการเกษตรที่จะเกิดประโยชน์ต่อภาคการเกษตรในวงกว้าง
- ทุนวิจัยการเกษตรเชิงนโยบาย ร้อยละ 10 เพื่อนำผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์แก่ภาครัฐ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายอย่างแม่นยำและเหมาะสม

อย่างไรก็ตามการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วน 60:30:10 ก็ได้ถูกยกเลิกไปเนื่องมาจากการขาดความยืดหยุ่น ทำให้เสียโอกาสสนับสนุนการวิจัยที่มีโอกาสสร้างผลกระทบในวงกว้าง ทำให้ในปัจจุบันเหลือเพียงแต่แนวทางการใน 3 แนวทางโดยไม่จำกัดสัดส่วนในการสนับสนุน

นอกจากนี้ จากการประชุมหารือเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินการของ สวก. ระหว่างวันที่ 6-7 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 นั้น คณะกรรมการบริหาร สวก. และที่ประชุม ได้เสนอแนวทางในการสนับสนุนงานวิจัยเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเพิ่มการสนับสนุนงานวิจัยเชิงสาธารณะ และเชิงนโยบาย โดยเน้นการสร้างงานวิจัย 3 ส่วน ประกอบด้วย

(1) งานวิจัยแก้ปัญหาเร่งด่วน คือ การสนับสนุนทุนเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาเร่งด่วนที่เฉพาะเจาะจง โดยมีสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว กุ้ง ยางพารา ลำไย ผลไม้ และอื่นๆ

(2) งานวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม คือ การให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยที่สร้างสิ่งใหม่ๆ (Open Idea) สร้างความต้องการใหม่ๆ ให้กับผู้บริโภค สร้างทางออกหรือทางเลือกในการพัฒนาสินค้าเกษตร โดยครอบคลุมทุกสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพหรือมีแนวความคิดใหม่

(3) งานวิจัยที่แก้ปัญหาระยะกลางและระยะยาว คือ การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาระยะกลาง และระยะยาว เพื่อสร้างผลกระทบทางบวกต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ งานวิจัยที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หรือมีผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก งานวิจัยเพื่อรองรับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศโลก งานวิจัยเพื่อการพัฒนาตลาด โดยมีสินค้าเกษตรที่สำคัญ ดังนี้

- กลุ่มสินค้าพืช ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อยและน้ำตาล มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน
- กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ ไก่เนื้อ ไก่ไข่ สุกร โคเนื้อ โคนม โคนเนื้อ แพะ
- กลุ่มสินค้าประมง ได้แก่ กุ้งขาว กุ้งก้ามกราม ปลาและผลิตภัณฑ์น้ำจืด ปลาสวยงาม พรรณไม้น้ำ

ดังนั้น ในการกำหนดกรอบการสนับสนุนทุนการวิจัยของ สวก. จะเป็นการใช้แนวทางใน 3 ด้านประกอบกัน คือ

(1) กรอบประเภททุนวิจัย 3 ด้าน ได้แก่ งานวิจัยเชิงพาณิชย์ งานวิจัยเชิงสาธารณะ และงานวิจัยเชิงนโยบาย

(2) กรอบงานวิจัยเพิ่มเติม 3 ด้าน ได้แก่ งานวิจัยการแก้ปัญหาเร่งด่วน งานวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม และงานวิจัยที่แก้ปัญหาระยะกลางและระยะยาว

(3) กลุ่มสินค้าโภคภัณฑ์ที่ สวก. เห็นว่ามีความสำคัญและควรมีการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสินค้าโภคภัณฑ์นั้นๆ

2. การเปลี่ยนแปลงระดับชั้นงานวิจัย

อีกหนึ่งความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินงานด้านการสนับสนุนทุนการวิจัยของ สวก. ในระยะที่ผ่านมา คือ การเพิ่มระดับชั้นงานวิจัยจากเดิมที่มี 4 ระดับ (ได้แก่ การวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ การวิจัยพัฒนาเชิงทดลอง และการวิจัยต้นแบบ) เป็น 6 ระดับ โดยมีการเพิ่มการวิจัยเพื่อขยายผล และการใช้ประโยชน์เข้ามาในปีงบประมาณ 2555 ซึ่งการวิจัยในแต่ละระดับมีคำจำกัดความ ดังนี้

(1) การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าในทางทฤษฎีหรือในห้องทดลอง เพื่อหาความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับสมมุติฐานของปรากฏการณ์และความจริงที่สามารถสังเกตได้ โดยที่ยังไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจงในการนำผลการวิจัยไปใช้ในงานทางปฏิบัติ หรือเป็นการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายในการหาความรู้ใหม่ เพื่อขยายความรู้ทางวิชาการเพื่อสร้างทฤษฎีใหม่หรือตรวจสอบทฤษฎีเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการพัฒนาพันธุ์ข้าวหอม

(2) การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเบื้องต้นที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งเน้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง และมีเป้าหมายหลักของงานวิจัยและพัฒนา คือ การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ปัญหาในกระบวนการผลิต การตลาด อุตสาหกรรม หรือสังคม ฯลฯ เช่น โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง อาหารเสริมและยาจากลองกอง

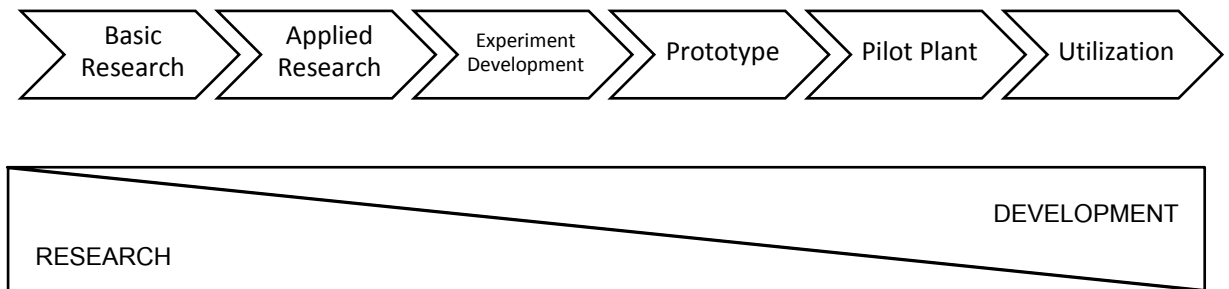
(3) การวิจัยพัฒนาเชิงทดลอง (Experimental Development) หมายถึง การศึกษาอย่างมีระบบ โดยนำความรู้ที่มีอยู่แล้วจากการวิจัยหรือจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาสร้างวัตถุดิบ เครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต ระบบ และบริการใหม่ๆ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์/กระบวนการผลิตเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่เกี่ยวข้องภายใต้เงื่อนไขที่มีการควบคุมโดยกระบวนการวิจัย เช่น โครงการการผลิตไบโอดีเซลด้วยกระบวนการกระตุ้นด้วยเอนไซม์ไลเปส

(4) การวิจัยต้นแบบ (Prototype) เป็นการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่จะนำไปสู่การเกิดกระบวนการผลิตหรือเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งแบบได้เป็น 3 ระดับ (1) ต้นแบบระดับห้องปฏิบัติการ (Laboratory scale prototype) (2) ต้นแบบระดับที่ต้องการการพัฒนาต่อในระดับโรงงานต้นแบบ (Pilot scale prototype) และ(3) ต้นแบบระดับอุตสาหกรรม (Industrial scale prototype) เช่น โครงการพัฒนาชุดทดสอบเพื่อวินิจฉัยสถานะการติดเชื้อแลปโตสไปรา และ serovars ที่เป็นสาเหตุของการติดเชื้อในปศุสัตว์

(5) การวิจัยเพื่อขยายผล (Pilot Plant) เป็นการศึกษาการขยายผลโดยนำผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานต้นแบบมาพัฒนากระบวนการหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อนำไปสู่เชิงพาณิชย์ (commercial scale) เพื่อพัฒนาระบบและวางแนวทางสำหรับการบริหารจัดการผลผลิตหรือเทคโนโลยีที่ได้จากการวิจัย เช่น โครงการปรับปรุงตำรับ Longanoid ครีมป้องกันเชื้อเข้าเส้นจากการสกัดเมล็ดลำไยและการทดสอบประสิทธิภาพทางคลินิก

(6) การใช้ประโยชน์ (Utilization) เป็นการผลิตผลผลิตจากงานวิจัยขนาดใหญ่ (mass production) เพื่อการค้าหรือการพาณิชย์ (Commercialization) หรือนำออกสู่สาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์

ภาพที่ 2.4 แผนภาพแสดงระดับขึ้นงานวิจัยของ สวก.

ที่มา: เอกสารคำจำกัดความระดับงานวิจัย สวก.

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงระดับขึ้นงานวิจัยของ สวก. ดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่เอกชนมีความไม่มั่นใจว่าผลงานวิจัยที่วิจัยและพัฒนาขึ้นมาถึงในระดับต้นแบบแล้ว จะสามารถนำไปขยายผลในเชิงพาณิชย์ได้ หรือในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์จะมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์หรือไม่ ทำให้ภาคเอกชนเกิดความกังวลว่าหากลงทุนซื้อเทคโนโลยีต่างๆ แล้ว อาจเกิดความไม่คุ้มค่าขึ้นในอนาคต ทาง สวก. ก็ได้ตระหนักถึงสาเหตุดังกล่าว จึงได้มีการเพิ่มการสนับสนุนงานวิจัยในระดับที่ 5 และ 6 ขึ้น เพื่อเป็นการยืนยันเทคโนโลยี หรือเป็นการทดสอบตลาดของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากงานวิจัย ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เอกชนเกิดความมั่นใจว่าเมื่อลงทุนในการถ่ายทอดเทคโนโลยีแล้ว จะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับธุรกิจได้และจะส่งผลให้โอกาสในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของ สวก. มีมากขึ้น ดังนั้น จากตารางที่ 2.1 จะเห็นว่าในระหว่างปีงบประมาณ 2555-2557 สวก. ได้มีการให้ความสำคัญและสนับสนุนงานวิจัยในระดับที่ 5 และ 6 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.1 จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก สวก. จำแนกตามระดับชั้นงานวิจัย

ระดับชั้น	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
1. การวิจัยพื้นฐาน	0	0	2	2	1	1	1	0	2	3	10	5
2. การวิจัยประยุกต์	0	0	1	0	0	0	4	3	1	7	12	11
3. การวิจัยเชิงทดลอง	0	1	5	1	2	7	8	5	11	14	11	12
4. การพัฒนาต้นแบบ	2	1	2	0	2	4	5	9	10	7	14	14
5. การพัฒนาโรงงานต้นแบบ	0	0	0	1	0	1	0	0	4	5	3	8
6. การใช้ประโยชน์	0	0	1	1	0	1	0	0	0	2	2	0

ที่มา: ประมวลจากข้อมูลที่ได้รับจาก สวก.

3. งานวิจัยมุ่งเป้า

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ตามยุทธศาสตร์ด้านงานวิจัยของชาติรัฐบาลมีความต้องการที่จะนำงานวิจัยมาช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีแนวทางในการบริหารจัดการงานวิจัยของชาติแบบบูรณาการ โดยดำเนินงานในนามของ **“เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ”** หรือ **คอบช.** ซึ่งประกอบด้วย 7 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2555

ในปีงบประมาณ 2555 คอบช. ได้มอบหมายให้ สวก. มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกรอบงานวิจัยเรื่องข้าวของประเทศ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านพันธุ์ข้าว (2) ยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าว (3) ยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (4) ยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีการแปรรูป และ (5) ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการตลาดข้าว โดย สวก. ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานวิจัยเรื่องข้าวนี้จำนวน 240 ล้านบาท ซึ่ง สวก. ได้ให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยมุ่งเป้าเรื่องข้าวจำนวน 60 โครงการ ด้วยงบประมาณ 228 ล้านบาท

ต่อมา ในปีงบประมาณ 2556 คอบช. ได้มอบหมายให้ สวก. บริหารโครงการวิจัยเพิ่มเติมเป็นทั้งหมด 4 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ กลุ่มงานวิจัยเรื่องข้าว งบประมาณ 200 ล้านบาท (สวก. สนับสนุนโครงการวิจัยในกลุ่มนี้ทั้งหมด 67 โครงการ ใช้งบประมาณทั้งหมด 190 ล้านบาท) กลุ่มงานวิจัย

ด้านอาหารเพื่อความมั่นคง งบประมาณ 90 ล้านบาท กลุ่มงานวิจัยเรื่องปาล์มน้ำมัน งบประมาณ 90 ล้านบาท และกลุ่มงานวิจัยพื้นที่สูง งบประมาณ 30 ล้านบาท

ในปี 2557 สวท. มีขอบเขตการทำงานในการบริหารจัดการทุนวิจัยมุ่งเป้าที่ได้รับมอบหมาย จาก คอบช. ในกลุ่มเรื่อง ข้าวเพื่อการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าเพิ่ม ปาล์มน้ำมันเพื่อเพิ่มมูลค่าและลด ต้นทุนการผลิต และสมุนไพรไทย

ความเปลี่ยนแปลงด้านการสนับสนุนทุนพัฒนาบุคลากร

จากวัตถุประสงค์การจัดตั้งในข้อ 2 ระบุว่า สวท. มีหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา บุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังกล่าว สวท. จึงได้ กำหนด “ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนานักวิจัยและเครือข่าย โดยเน้นบุคลากรกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ในลักษณะต่อยอด” ไว้ในแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของ สวท. ฉบับที่ 3

สวท. ได้มีการดำเนินงานในการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดย ในระยะแรกของการดำเนินงาน สวท. มีการสนับสนุนเพียงทุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเท่านั้น โดยทุนการศึกษาที่ สวท. สนับสนุนนั้น ประกอบด้วยทุนการศึกษาประเภทต่างๆ ดังนี้

1. **ทุน สวท.** เป็นทุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยที่ สวท. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทุน สวท. แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ทุนระดับปริญญาเอก ปริญญาโท-เอก และปริญญาตรี-โท-เอก ซึ่งในช่วงแรกของการดำเนินงานมีเพียงการสนับสนุนทุน ในระดับปริญญาเอก และปริญญาโท-เอกเท่านั้น แต่ในปีงบประมาณ 2551 สวท. ได้เล็งเห็น ความสำคัญของการศึกษาในระดับปริญญาตรี-โท-เอก จึงได้เพิ่มเติมทุนการศึกษาในระดับดังกล่าว ขึ้น โดยจำนวนทุนและสาขาวิชาที่เปิดรับขึ้นอยู่กับความต้องการบุคลากรด้านการเกษตรของ หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุน สวท. เป็นทุนที่เปิดให้ทั้งบุคลากร ภายนอก และข้าราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีสิทธิสมัครเข้ารับทุนได้ แต่มีการ กำหนดเงื่อนไขการรับทุนว่า ผู้ที่รับทุนจะต้องกลับมาทำงานชดใช้ทุนในหน่วยงานต้นสังกัด หรือ หน่วยงานอื่นๆ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเวลาสองเท่าของเวลาที่ใช้ไปในการศึกษา

2. **ทุนปริญญาเอกเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา** เป็นทุนระดับปริญญาเอกทั้งในและ ต่างประเทศที่ สวท. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยทุนนี้เน้นลักษณะการวิจัยอย่างเดียวซึ่งไม่ จำเป็นต้องเข้าห้องเรียน ดังนั้นผู้รับทุนจึงสามารถทำงานพร้อมกับทำวิจัยควบคู่กันไปได้ ในกรณี ของทุนต่างประเทศ ผู้รับทุนยังสามารถทำงานที่หน่วยงานต้นสังกัดในประเทศ แต่สามารถเดินทางไป ต่างประเทศเพื่อทำวิจัยได้ปีละไม่เกิน 3 เดือน โดยผู้มีสิทธิในการรับทุนนี้ต้องเป็นข้าราชการใน

สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องกลับมาขอใช้ทุนกับหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (หน่วยงานต้นสังกัด) เป็นสองเท่าของระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

3. **ทุนปริญญาตรีสำหรับผู้จบจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)** เป็นทุนการศึกษาต่อภายในประเทศระดับปริญญาตรีที่ สวก. มีความประสงค์ที่จะดูแล้วย ทุนการศึกษาแต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดย สวก. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด และสำนักพระราชวังเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกนักเรียนทุนและจัดการดูแลทั้งหมด ทุนนี้ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ สำหรับนักเรียนทุนที่สำเร็จการศึกษา

4. **ทุนปริญญาตรีสำหรับบุตรหลายเกษตรกร** เป็นทุนการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีภายในประเทศ โดย สวก. ร่วมกับธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ออกค่าใช้จ่ายฝ่ายละครึ่ง ผู้มีสิทธิในการรับทุนต้องเป็นบุตรหลานเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของ ธ.ก.ส.เท่านั้น ทุนการศึกษามีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554) และมีเป้าหมายว่าภายในปี พ.ศ. 2557 จะได้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความตั้งใจและยึดมั่นในการดำเนินอาชีพเกษตรกร ที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 27 คน ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วต้องกลับไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร หรืออาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของผู้รับทุนเป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาที่ได้รับทุนการศึกษา

ระหว่างปี พ.ศ.2547- 2554 สวก. ได้มีการสนับสนุนทุนการศึกษารวมทั้งหมด 143 ทุน² และใช้งบประมาณทั้งหมดกว่า 183 ล้านบาท³ (ดูตารางที่ 2.2 ประกอบ)

ในปีงบประมาณ 2555 สวก. ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการสนับสนุนทุนการพัฒนาบุคลากรโดยมีการเพิ่มและเน้นการสนับสนุนทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นทุนระยะสั้นมากกว่าการให้ทุนการศึกษาในระยะยาว สำหรับบุคลากรในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ดูตารางที่ 2.2 ประกอบ) ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีสาเหตุอยู่หลายประการ เช่น

(1) การให้ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัยนั้นมีระยะเวลาที่สั้นกว่าทุนการศึกษามาก ทำให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สามารถพัฒนาบุคลากรในด้านที่มีความต้องการอย่างเร่งด่วนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

² ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557

³ ข้อมูลจากงบการเงินปีงบประมาณ 2546-2554

(2) บุคคลทั่วไปที่ได้รับทุนการศึกษาในระยะยาว โดยไม่เคยทำงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาก่อน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเข้ามาทำงานในกระทรวง อาจไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมองค์กรและอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับองค์กรเป็นเวลานาน ดังนั้น การสนับสนุนทุนให้กับผู้ที่ทำงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่แล้ว อาจช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้

(3) ทุนการอบรมและปฏิบัติการวิจัยซึ่งงบประมาณที่ต่ำกว่าการสนับสนุนทุนการศึกษา ทำให้ สวก. สามารถกระจายโอกาสในการได้รับทุนให้กับหลายหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มากขึ้น และยังเป็นการเพิ่มการพัฒนาบุคลากรการวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ได้มากขึ้น

(4) การให้ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัย มีส่วนช่วยลดปัญหาด้านการบรรจุบุคลากรเข้าทำงานด้านการวิจัย เพราะมีกรณีที่เมื่อนักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว หน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กลับไม่มีตำแหน่งในตำแหน่งงานวิจัยที่ว่าง ทำให้ผู้ที่ได้รับทุนอาจต้องไปอยู่ในหน่วยงานที่ไม่ได้ทำวิจัย ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ในการให้ทุนของ สวก.

ทั้งนี้ อาจยังมีสาเหตุอื่นๆ ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการให้ทุนสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัยเพิ่มเติมอีก

ในปัจจุบัน สวก. มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัยด้านการเกษตรผ่าน 4 ช่องทาง ดังนี้

1. ทุนการศึกษา ปัจจุบัน สวก. มีการสนับสนุนเพียงทุนปริญญาเอกเฉลิมพระเกียรติ 80 ปีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในส่วนผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2555 สวก. จะยังให้การสนับสนุนจนจบการศึกษา

2. ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศ เป็นการพัฒนานักวิชาการหรือนักวิจัยด้านการเกษตรที่อยู่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายในระยะเวลาอันสั้น คือ การฝึกอบรมต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนต่อหลักสูตร และ การปฏิบัติการวิจัย ต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ต่อครั้ง โดยหัวข้อที่สนับสนุนทุนในการไปฝึกอบรม หรือปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศ ต้องเป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจาก สวก. ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการวิจัย หรือหัวข้อฝึกอบรมหรือปฏิบัติการวิจัยที่อยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การวิจัยการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตร โดยเงื่อนไขในการรับทุนคือผู้ที่รับทุนจะต้องกลับมาปฏิบัติงานในหน่วยงานต้นสังกัดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 เท่าของระยะเวลาที่ได้รับทุน

3. **ทุนนำเสนอผลงานวิจัย ๓ ต่างประเทศ** เป็นทุนที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรวิจัยด้านการเกษตรสังกัดภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีโอกาสเข้าร่วมและมีประสบการณ์ในการเสนอผลงานในการประชุมวิชาการนานาชาติ โดยทุนที่เปิดรับสมัครมี 2 ประเภท คือ ประเภทปากเปล่า (Oral Presentation) และประเภทโปสเตอร์ (Poster Presentation) ผลงานวิจัยที่จะไปนำเสนอในการประชุมวิชาการนานาชาติต้องเป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การวิจัยภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรของ สวท. หรือยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4. **โครงการฝึกอบรม** เป็นการจัดการฝึกอบรมโดย สวท. ในด้านต่างๆ ที่ สวท. เห็นว่ามีความสำคัญต่อการวิจัยในภาคการเกษตรของประเทศไทย สวท. ได้เริ่มจัดฝึกอบรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-ปัจจุบัน รวมทั้งหมด 59 หลักสูตร และมีผู้เข้าฝึกอบรมจำนวน 2,616 คน

ตารางที่ 2.2 จำนวนทุนการศึกษา ทุนฝึกอบรม และทุนปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศ (ที่มา: ข้อมูลจาก สวก. ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 และงบการเงินปี 2547-2556)

ทุน	ระดับการศึกษา	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	รวม
ทุน สวก.	ปริญญาเอก (ต่างประเทศ)	1	13	7			2	1	3				27
	ปริญญาเอก (ในประเทศ)		6						3				9
	ปริญญาโท-เอก (ต่างประเทศ)		4				1	4	3				12
	ปริญญาโท-เอก (ในประเทศ)		4						2				6
	ปริญญาโท (ต่างประเทศ)								1				1
	ปริญญาโท (ในประเทศ)							1	4				5
	ปริญญาตรี-โท-เอก (ต่างประเทศ)					2		1	2				5
	ทุนฝึกอบรม (ต่างประเทศ)									24	42	12	78
	ทุนปฏิบัติการวิจัย (ต่างประเทศ)									9	9	3	21
ทุน 80 ปี	ปริญญาเอก (ต่างประเทศ)					4	2	4		3		3	16
	ปริญญาเอก (ในประเทศ)					3	4	2	3	4	4	5	25
ทุนธ.ก.ส.	ปริญญาตรี						9	9	9				27
ทุน ดชด.	ปริญญาตรี					7	9	9	4	7	7		43
รวม		1	27	7	0	16	27	31	34	47	62	23	275
งบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัย (ล้านบาท)		0.84	3.36	20.48	25.10	36.66	32.90	31.68	32.01	49.11	46.12	NA	278.27

ความเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงาน

เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการสนับสนุนทุนวิจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ทำให้ สวท. ต้องมีการปรับตัวในด้านการบริหารงานให้สอดคล้องกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่ที่สุดน่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรในปีงบประมาณ 2556 (ดูภาพที่ 2.2 และ 2.3 ประกอบ)

เดิม สวท. มีโครงสร้างองค์กรตามภาพที่ 2.2 ซึ่งมีการแบ่งระดับการบริหารโดยผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้อำนวยการ สวท. และผู้บริหารลำดับรองลงมา คือ รองผู้อำนวยการ และผู้บริหารระดับล่างสุด คือ หัวหน้าสำนักซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลพนักงานในสำนัก ในส่วนรองผู้อำนวยการจะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ รองผู้อำนวยการด้านวิชาการจะดูแล 2 สำนัก ได้แก่ สำนักสนับสนุนงานวิจัยซึ่งมีหน้าที่วิเคราะห์โครงการและติดตามประเมินผลที่ สวท. ให้การสนับสนุน และการบริหารทุนการศึกษา รวมถึงดูแลงานสัมมนาฝึกอบรมและดูงาน และสำนักเกษตรพาณิชย์ซึ่งมีหน้าที่วิเคราะห์เชิงพาณิชย์ บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ส่วนรองผู้อำนวยการด้านบริหารจะดูแลอีก 2 สำนักที่เหลือ ได้แก่ สำนักอำนวยการซึ่งรับผิดชอบงานนโยบายและแผน งานบริหารบุคลากร งานนิติกรและสิทธิประโยชน์ งานฐานข้อมูล และสารสนเทศ งานประชาสัมพันธ์ และงานความร่วมมือระหว่างองค์กร และสำนักบริหารซึ่งรับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเงินและงบประมาณ งานบัญชี งานพัสดุ

ในปีงบประมาณ 2556 สวท. ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรตามภาพที่ 2.3 ซึ่งมีผู้อำนวยการ สวท. เป็นผู้บริหารลำดับสูงสุด โดยมีรองผู้อำนวยการเป็นผู้ช่วยเหลือใน 2 ด้าน คือ ด้านวิชาการ และด้านบริหาร จากนั้นมีผู้บริหารลำดับต่อมา คือ หัวหน้าสำนักต่างๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจาก 4 สำนัก เป็น 5 สำนักและ 1 กลุ่มงาน ดังนี้

สำนักสนับสนุนงานวิจัย มีหน้าที่ในวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการทั้งงานวิจัยเชิงพาณิชย์ สาธารณะและนโยบาย รวมทั้งติดตามและประเมินผลโครงการที่ สวท. ให้การสนับสนุนทุนการวิจัย โดยโครงการระดับ 1-4 จะอยู่ในขอบเขตการทำงานของสำนักสนับสนุนงานวิจัยทั้งหมด นอกจากนี้ สำนักสนับสนุนงานวิจัย ยังมีหน้าที่สร้างเครือข่ายการพัฒนาโครงการวิจัยกับหน่วยงานวิจัยอื่นๆ อีกด้วย

สำนักส่งเสริมการใช้ประโยชน์ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของโครงการเชิงพาณิชย์ สาธารณะ และนโยบาย ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ที่ได้ การหาหน่วยงาน

เป้าหมายที่ต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยี การอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการจดทะเบียนผลงานวิจัยเป็นทรัพย์สินทางปัญญา และมีหน้าที่การวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการ รวมถึงติดตามและประเมินผลโครงการระดับ 5 และ 6 ที่ สวท. ให้การสนับสนุนทุนการวิจัย

สำนักพัฒนาบุคลากรวิจัย มีหน้าที่ในการบริหารทุนพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาบุคลากรวิจัยด้านการเกษตร อีกทั้งยังมีหน้าที่ดูแลและติดตามผู้ได้รับทุนพัฒนาการวิจัยทั้ง ทุนการศึกษา ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัยต่างประเทศ และทุนนำเสนอผลงานต่างประเทศ

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ มีหน้าที่ในการจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัยด้านการเกษตร รวมทั้งระบบฐานข้อมูลวิจัยของ สวท. ชื่อ “ระบบ EPMS” รวมถึงงานวิจัย พัฒนา ข้อมูลและสารสนเทศด้านวิจัยการเกษตร

สำนักบริหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณสำนักงาน งานการเงินและบริหารกองทุน งานบัญชีและพัสดุ งานนิติการ

กลุ่มงานผู้อำนวยการสำนักงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณในการดำเนินงานของ สวท. ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์องค์กร และวางภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร การบริหารคุณภาพการดำเนินงานขององค์กร งานเลขานุการ และการสร้างความร่วมมือระหว่าง สวท. กับองค์กรอื่นๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

2.2 การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรโดยมูลนิธิ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สวท. เป็นองค์กรในรูปแบบองค์กรมหาชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติองค์กรมหาชน พ.ศ. 2542 มาตรา 42 ระบุว่า

“...มาตรา ๔๒ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรมหาชน โดยให้องค์กรมหาชนมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจการตามความเหมาะสมภายใต้การกำกับดูแลโดยมีเป้าหมายที่แน่ชัด ให้องค์กรมหาชนอยู่ภายใต้ระบบการประเมินผลขององค์กรมหาชนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งจะกำหนดระบบการประเมินผลไว้เป็นอย่างอื่น...”

โดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ระบุว่า

“...มาตรา ๓๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพและการตรวจสอบการดำเนินงานของสำนักงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โครงการ และแผนงานที่ได้จัดไว้ให้สำนักงานจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามปี

การประเมินผลตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำโดยสถาบันหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความเชี่ยวชาญในด้านการประเมินผลกิจการของสำนักงาน โดยมีการคัดเลือกตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานจะต้องแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏในด้านประสิทธิผล ในด้านประสิทธิภาพ และในด้านการพัฒนาองค์กร และในรายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการจะได้กำหนดเพิ่มเติมขึ้น

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเป็นการเฉพาะกาล จะจัดให้มีการประเมินเป็นครั้งคราวตามมาตรา นี้ ด้วยก็ได้...”

ดังนั้น ในการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาคณะกรรมการ สวท. ได้คัดเลือกให้มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานของ สวท. ใน 2 ครั้ง คือ ในรอบปี พ.ศ.2547-2551 และในรอบปี พ.ศ.2552-2554 โดยมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

2.2.1 การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร รอบที่ 1 (พ.ศ. 2547-2551)

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการบริหารจัดการและการดำเนินงานของ สวท. ในรอบ 5 ปีแรกของการดำเนินงาน คือ ระหว่าง ปีงบประมาณ 2546-2551 ซึ่งผลการประเมินสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.2.1.1 การประเมินด้านประสิทธิภาพ

การประเมินประสิทธิภาพในภาพรวมของการดำเนินงานในรอบ 5 ปีแรกของการดำเนินงาน พบว่า ทาง สวก. ได้ดำเนินงานตามกรอบพันธกิจหลัก 3 ประการที่ได้วางไว้ในยุทธศาสตร์การวิจัยเกษตรพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้ง ดังนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตรเชิงพาณิชย์

โดยในระหว่างปีงบประมาณ 2546-2551 สวก. ได้มีการใช้แผนงบประมาณ รวม 1,247.44 ล้านบาท ในการดำเนินงานในพันธกิจทั้ง 3 แต่มีการอนุมัติงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมจริง 684.5 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 55 ของแผนที่ตั้งไว้

การดำเนินงานใน 5 ปีแรกนั้น สวก. ได้ให้ความสำคัญกับพันธกิจที่ 1 มากที่สุด มีการใช้งบประมาณในการดำเนินงานตามพันธกิจที่ 1 โดยสนับสนุนทุนการวิจัยให้กับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้ง 40 โครงการ โดยใช้ทุนสนับสนุน 495.47 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 72.83 ของงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานจริง รองมา คือ พันธกิจที่ 2 การพัฒนาบุคลากรวิจัยด้านการเกษตร สวก. ได้มีการให้ทุนการศึกษาทั้งหมด 61 ทุนการศึกษาคือเงิน 185.19 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.06 และพันธกิจที่ 3 ด้านการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศด้านการวิจัย สวก. ได้มีการอนุมัติค่าใช้จ่ายทั้งหมด 3.84 ล้านบาทคิดเป็น ร้อยละ 0.56 ตามลำดับ

แม้ว่า สวก. จะมีการให้ความสำคัญกับงานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์ แต่เมื่อพิจารณาในรายโครงการแล้ว จะพบว่า มีหลายโครงการที่เป็นลักษณะงานวิจัยพื้นฐาน ซึ่งแม้ว่าจะมีส่วนช่วยในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับประเทศ แต่ก็ไม่ได้สอดคล้องกับพันธกิจของ สวก. ที่กำหนดไว้

จากการประเมิน พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมของ สวก. มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ผลผลิตภาพในช่วง 5 ปี ก่อนข้างมีความผันผวน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร เช่น จำนวนนักวิจัยที่มาขอทุนแต่ละปี และปัจจัยภายใน เช่น การขาดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ทางสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คือ อาจมีการนำหลักการการบริหารเชิงคุณภาพโดยรวม (Total

Quality Management หรือ TQM) เข้ามาใช้ในกระบวนการทำงาน และควรให้ความสำคัญกับต้นทุนต่อผลิตผลขององค์กร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ชี้วัดในการบริหารต้นทุนของ สวก. เอง

ในการประเมินด้านผลตอบแทนรวมและความยั่งยืนทางการเงินของ สวก. พบว่า สวก. มีรายได้รวมประมาณ 7 ล้านบาท จากโครงการวิจัยที่สนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของเงินทุนสนับสนุนโครงการวิจัย และมีเพียง 2 โครงการที่มีรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา ด้วยเหตุนี้ทำให้อาจกล่าวได้ว่า สวก. มีความเสี่ยงทางการเงินจากการดำเนินการในระดับสูง (High Financial Risk) ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินได้ในอนาคต ทางสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้ให้ความคิดเห็นว่า สวก. ควรมีการให้ความสำคัญกับโครงการวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อสร้างรายได้ หรือ โครงการที่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้เทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์สูงเป็นลำดับแรก รวมทั้งการตั้งโจทย์วิจัยของโครงการควรมีการศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางตลาดเป็นลำดับแรก และงานวิจัยจะต้องตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างแท้จริง (market-driven research project) ซึ่งอาจต้องให้ผู้ที่ต้องการใช้ผลงานวิจัยมีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อเสนอ

ในการประเมินต้นทุนต่อหน่วยผลิต พบว่า สวก. มีประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนในบางกิจกรรมสูงขึ้น (ต้นทุนต่อหน่วยผลิตลดลง) เช่น ต้นทุนการให้ทุนวิจัย ต้นทุนการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย และต้นทุนการฝึกอบรม อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนในบางกิจกรรมลดลง (ต้นทุนต่อหน่วยผลิตสูงขึ้น) เช่น ต้นทุนการติดตามงานวิจัย ต้นทุนทรัพย์สินทางปัญญาและทรัพย์สินอื่นอันเป็นผลมาจากงานวิจัย และต้นทุนการบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล

2.2.1.2 การประเมินด้านประสิทธิผล

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ประเมินประสิทธิผลในการดำเนินงานของ สวก. ตามพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการสนับสนุนงานวิจัย พบว่า สวก. มีการใช้ตัวชี้วัดด้านรายได้ จำนวนเงินทุนวิจัยที่ใช้เทียบกับแผน และการจดทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิผลการทำงานในด้านนี้ อย่างไรก็ตาม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) เห็นว่า สวก. ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจมีการปรับตัวชี้วัดให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพราะการจดทรัพย์สินทางปัญญาต้องใช้เวลานานทำให้ไม่เหมาะแก่การเป็นตัวชี้วัดในระยะสั้น หรือ สวก.

เอง อาจต้องมีการปรับการดำเนินการโดยรวมพัฒนางานวิจัยแบบตัวต่อตัวผ่านการหารือร่วมกับผู้เชี่ยวชาญของ สวท. และอาจต้องให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดโจทย์งานวิจัยด้วย

ด้านการพัฒนาบุคคล พบว่า ในบางปี สวท. ยังไม่สามารถอนุมัติทุนการศึกษาได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งทางสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้ให้ข้อเสนอว่า สวท. ควรมีการศึกษาภาพรวมของภาคเกษตรไทยว่ามีความต้องการบุคลากรในระดับการศึกษาใดและสาขาใด เพื่อให้สามารถระบุสาขาที่ให้การสนับสนุนได้ รวมถึงควรมีการคำนึงถึงชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยและสาขาที่ผู้สมัครประสงค์ที่จะเข้าศึกษาต่อ นอกจากนี้ ควรมีการเปิดกว้างให้กับผู้สนใจในหลายหน่วยงานมากกว่าเพียงข้าราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น และสวท. ควรมีการเพิ่มตัวชี้วัดด้านจำนวนนักเรียนทุนที่สำเร็จการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษา เพื่อให้สามารถสะท้อนประสิทธิผลการทำงานของ สวท. ได้ดียิ่งขึ้น

ด้านการพัฒนาฐานข้อมูล พบว่า แม้การดำเนินงานในส่วนนี้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนแม่บทที่วางกรอบงบประมาณไว้ แต่เมื่อวัดจากดัชนีชี้วัดจากอัตราการเข้าชมเว็บไซต์ หรือการเผยแพร่ผลงานแล้ว สวท. สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ยังได้ให้ข้อเสนอกับทาง สวท. ว่าควรมีการเร่งดำเนินงานด้านนี้ โดยต้องคำนึงถึงสถานะองค์ความรู้ในภาคเกษตรกรรมไทย และการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ประกอบการในสาขาการผลิตต่างๆ และในส่วนข้อมูลทางวิชาการควรมีการเพิ่มการตีพิมพ์วารสารวิชาการที่มี peer review เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกกลั่นกรองและต่อ ยอดงานองค์ความรู้ทางวิชาการ

2.2.1.3 การประเมินด้านการพัฒนาองค์กร

ผลการประเมินด้านการพัฒนาองค์กรมีผลสรุป ดังนี้

1. ความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างการทำงานของ สวท. ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร

สวท. จัดโครงสร้างองค์กรโดยการแบ่งหน่วยงานตามหน้าที่ (Functional Structure) แต่ยังคงขาดหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญในสาขาการวิจัยรายสาขาเป็นบุคลากรประจำในสำนักงานฯ ที่จะรับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมการวิจัยรายสาขาตามแผนยุทธศาสตร์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) จึงมีข้อเสนอแนะให้ สวท. จัดให้มีหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบการขับเคลื่อนการวิจัยรายสาขาเพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการวิจัยการเกษตรมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ ยังได้เสนอแนะให้ สวท. ควรจัดทำแผนงานสนับสนุนการวิจัย (Program Based Research Funding) โดยพิจารณาถึงความต้องการและช่องว่างทางความรู้แทนการสนับสนุนการวิจัยเป็นรายโครงการ (Project Based Research Funding)

ในด้านการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้เสนอแนะให้เพิ่มการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการจัดทำนโยบายและแผนฯ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเติมเต็มช่องว่างทางความรู้ในการพัฒนาการเกษตรของไทย

2. การทำความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ

สวท. ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ โดยได้ลงนามบันทึกความตกลงความร่วมมือทางวิชาการเพื่อผลิตหรือพัฒนางานวิจัยและนักวิจัยจำนวน 48 บันทึกความตกลง (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2551)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) มีข้อเสนอแนะว่า สวท. ควรจัดทำแผนความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ในแต่ละบันทึกข้อความตกลงร่วมมือ ที่ระบุวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับจากความร่วมมือ และติดตามกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งประเมินผลงาน ผลประโยชน์ หรือผลลัพธ์ของความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินคุณภาพของอภิบาลขององค์กร (Governance)

จากการประเมินด้านความโปร่งใส (Transparency) พบว่า พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีกรรมการโดยตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินห้าคน ซึ่งเป็นโครงสร้างกรรมการที่แตกต่างจากโครงสร้างของกรรมการในองค์กรที่มีภารกิจที่คล้ายคลึงกันในประเทศพัฒนาแล้ว สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้เสนอแนะให้มีการทบทวนโครงสร้างของกรรมการเพื่อให้ได้กรรมการที่มีประสบการณ์ความรู้ด้านการวิจัยพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และด้านการเกษตรด้วย ในด้านการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน รายละเอียดเกี่ยวกับธุรกรรมที่ผู้บริหารหรือกรรมการมีส่วนได้เสียกับบริษัท ตลอดจนข้อกำหนดว่าด้วยอภิบาลของบริษัท พบว่า ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลที่ครบถ้วนเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล และข้อมูลสำคัญบางอย่างยังไม่ปรากฏในเว็บไซต์

ในด้านความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย (Responsibility) พบว่า สวก. ได้ออกระเบียบตามข้อกำหนดของ พ.ร.บ. องค์การมหาชน และตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ ได้เกือบครบถ้วน ยกเว้นเรื่องการประเมินผลงานของคณะกรรมการซึ่งยังไม่มี การประเมินในขณะนั้น

ในด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Accountability) ของกรรมการและผู้บริหาร พบว่า สวก. ยังไม่มีระบบการประเมินคณะกรรมการรายปี ไม่มีการเปิดเผยสถิติการเข้าประชุมของคณะกรรมการบริหารในรายงานประจำปีหรือเว็บไซต์ ไม่มีระบบการติดตามผลการดำเนินงานตามมติคณะกรรมการ และไม่มีข้อมูลว่ามีคณะกรรมการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการอื่นของภาครัฐหรือวิสาหกิจเกิน 3 แห่งหรือไม่ ทั้งนี้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) มีข้อเสนอว่าไม่ควรเป็นกรรมการเกิน 3 แห่ง เพื่อจะได้มีเวลาในการทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มที่

4. การประเมินผลงานและการตรวจสอบการดำเนินงานของ สวก. โดยใช้ตัวชี้วัด (Performance Management by KPIs)

สวก. ได้มีระบบการประเมินการดำเนินงาน โดยมีตัวชี้วัด 17 ตัว ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้มีความชัดเจน ตรวจสอบง่าย น่าเชื่อถือ และสามารถแสดงให้เห็นภาพผลการดำเนินงานของ สวก. ได้ในระดับหนึ่ง

5. การประเมินผลงานด้านการพัฒนาบุคลากรในองค์กร

สวก. มีการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรม และได้ส่งบุคลากรไปอบรมหลักสูตรต่างๆ ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ แต่แผนฯ ดังกล่าว ยังขาดยุทธศาสตร์ในการวางแผนการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ได้มีข้อเสนอแนะให้ สวก. จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรมโดยการจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในการฝึกอบรมตามตำแหน่งงาน (Training Road Map)

2.2.2 การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรรอบที่ 2 (พ.ศ. 2552-2554)

ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2554 สวก. ได้ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การดำเนินงานฯ ฉบับที่ 2 ที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มีนาคม พ.ศ. 2551) รวมทั้งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง สวก. ยุทธศาสตร์การดำเนินงานฯ ฉบับที่ 2 มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

พันธกิจ

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยเกษตร
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร

วัตถุประสงค์

- (1) การเป็นแหล่งทุนเป้าหมายที่สำคัญด้านการวิจัยการเกษตรเชิงพาณิชย์ของนักวิจัยจากทุกภาคส่วน (Agricultural Research Agency of Choice)
- (2) การบริหารจัดการเพื่อให้ได้โครงการวิจัยที่ตรงกับพันธกิจทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (Research Portfolio Management) ตรงกับความต้องการของตลาดบนฐานความรู้และนวัตกรรม ที่จะสามารถนำไปสร้างและ/หรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- (3) การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตรในทุกภาคส่วนและสร้างเครือข่ายของนักวิจัยด้านการเกษตร (Development of Research Workforce and Network Excellence) อย่างครบวงจร ต่อเนื่อง
- (4) การมีความความมั่นคงทางการเงินเพื่อสามารถดำเนินงานให้บรรลุพันธกิจได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Growth and Sustainability in Funding)

ในการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ในครั้งที่ 2 คณะผู้ประเมินมีขอบเขตในการประเมินทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินประสิทธิภาพ 2) การประเมินประสิทธิผล 3) การประเมินการพัฒนาและการกำกับดูแลองค์กร 4) การประเมินผลกระทบของโครงการวิจัย และ 5) การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีรายละเอียดการประเมิน ดังนี้

2.2.2.1 การประเมินประสิทธิภาพ

ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานฉบับที่ 2 สวก. ได้ตั้งกรอบวงเงินงบประมาณในการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ ไว้จำนวน 65.51 ล้านบาท แม้ว่ากรอบวงเงินดังกล่าวจะต่ำกว่าในช่วงแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานฉบับที่ 1 แต่เมื่อเปรียบเทียบกรอบวงเงินเฉลี่ยรายปีของยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 นั้นยังสูงกว่าฉบับที่ 1 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการใช้งบประมาณในการจัดการให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน และการยกระดับระบบการบริหารจัดการคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม สวก. ก็ยังให้ความสำคัญกับพันธกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การเกษตรเชิงพาณิชย์มากที่สุด รองลงมายังคงเป็นเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร และด้านการพัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร ตามลำดับ นอกจากนี้ สวก. ให้ความสำคัญมากขึ้นกับประเด็นความมั่นคงทางการเงินและการยกระดับระบบการบริหารจัดการคุณภาพด้วยการเน้นการวางโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการผลงานวิจัยเชิงพาณิชย์ อย่างครบวงจร การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์องค์กร การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการเพิ่มศักยภาพของ บุคลากรภายในองค์กรในการให้บริการและจัดการ โครงการวิจัย เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบผลการเบิกจ่ายกับกรอบเงินงบประมาณที่วางไว้ของ สวก. จะพบว่า สวก. ยังไม่สามารถเบิกจ่ายเงินงบประมาณได้ตามกรอบที่วางไว้ ในทุก ๆ พันธกิจ ดังนั้น สวก. จึงควร หันมาทบทวนและพิจารณาว่า ยุทธศาสตร์ต่างๆ มีทิศทางที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ และปัจจัยแห่ง ความสำเร็จของ สวก. ยังขึ้นกับการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมขององค์กรด้วย

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สวก. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยการเกษตรเชิง พาณิชย์นั้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) ได้ประเมินว่า สวก. ได้มีการให้ทุนใน ลักษณะที่กระจายตัวมากขึ้น โดยสัดส่วนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลดลง และกลุ่มสถาบันการศึกษาเป็นกลุ่มที่ได้รับทุนวิจัยจาก สวก. มากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึง ความสามารถของ สวก. ในการจูงใจให้นักวิจัยจากแหล่งต่างๆ เข้ามาใช้ประโยชน์จากทุนวิจัยมาก ขึ้น นอกจากนี้ สวก. ยังมีการลดปริมาณเงินทุนสนับสนุนที่จัดสรรให้แก่โครงการต่างๆ โดยเฉลี่ย ลดลงมาก ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการกระจายเงินทุนให้กับนักวิจัยได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และยังเป็น การลดความเสี่ยงของ สวก. ลงด้วยอีกทางหนึ่ง ในด้านการคัดเลือกโครงการของ สวก. จำเป็นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ 3 ระดับซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้บางครั้งกระบวนการพิจารณา กัดกรองโครงการมีความล่าช้า อีกทั้งการปฏิบัติงานยังมีความซ้ำซ้อนในหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่ง อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความล่าช้าได้อีกทางหนึ่ง การติดตามโครงการวิจัยของ สวก. ทุกๆ 6 เดือน นั้นอาจมีความไม่เหมาะสมกับบางโครงการวิจัย รวมทั้ง สวก. ยังไม่มีขั้นตอนและระเบียบวิธีปฏิบัติ ที่ชัดเจนในการยับยั้งการดำเนิน โครงการวิจัยที่คาดว่าจะล้มเหลวก่อนโครงการสิ้นสุด

สวก. ได้มีความพยายามในการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำ วิจัย แต่ สวก. ยังไม่สามารถดำเนินงานในด้านนี้ได้ในระดับที่น่าพอใจ ในส่วนการนำผลงานวิจัยไป ใช้ประโยชน์นั้น พบว่า สวก. สามารถบริหารจัดการให้ทุนวิจัยจำนวนที่เพิ่มขึ้น แต่จำนวน

โครงการวิจัยที่สร้างรายได้แก่ สวก. ต่อโครงการวิจัยที่เสร็จสิ้นแล้ว มีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่โครงการวิจัยของ สวก. อาจไม่ได้ตอบโจทย์ของตลาดอย่างที่ สวก. ต้องการให้เป็น รวมทั้งงานวิจัยหลายชิ้นอาจไม่ได้ผลวิจัยที่น่าพอใจในระดับที่สามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ในทันที

ในด้านความมั่นคงทางการเงินของ สวก. นั้น พบว่า สวก. ยังมีการพึ่งรายได้หลักในรูปดอกเบี้ยที่ได้จากการบริหารจัดการเงินทุนตั้งต้น แต่ในส่วนรายได้จากผลงานวิจัยที่ได้กลับมานั้นมีสัดส่วนที่น้อยมาก ดังนั้น หาก สวก. ให้ทุนวิจัยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แล้ว โดยไม่สามารถสร้างรายได้จากผลงานวิจัยที่มากขึ้นได้ สวก. อาจประสบปัญหาด้านความมั่นคงทางการเงินในอนาคตได้ ในด้านการบริหารต้นทุนโดยรวมของ สวก. พบว่า สวก. สามารถบริหารต้นทุนต่างๆ ได้ดีกว่าหน่วยงานอื่นๆ ที่มีลักษณะการดำเนินงานใกล้เคียงกันในประเทศ

สำหรับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตรระหว่างปี พ.ศ. 2552-2554 มีสัดส่วนของนักเรียนทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกลดลง ในขณะที่ปริญญาตรีมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สัดส่วนของนักเรียนทุนที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศก็มีสัดส่วนลดลงอย่างชัดเจนเช่นกัน และเนื่องจากปริมาณนักเรียนทุนที่ได้รับการศึกษายังมีจำนวนจำกัดจึงยังไม่สามารถตอบสนองความขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตรได้ดี (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะสั้น) เมื่อพิจารณาด้านการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทุนการศึกษา พบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายในการให้ทุนการศึกษาและติดตามผลเทียบต่อทุนการศึกษาที่ สวก. ให้การสนับสนุนในแต่ละปีมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูล และสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) ได้สอบถามความคิดเห็นไปยังนักวิจัยและนักเรียนทุนที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก สวก. โดย พบว่า นักวิจัยและนักเรียนทุนค่อนข้างพอใจกับการทำงานของ สวก. อย่างไรก็ตาม ในด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พบว่า สัดส่วนรายได้จากการอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาต่อค่าใช้จ่ายประชาสัมพันธ์มีค่าลดลงอย่างมาก อีกทั้งการแบ่งแยกหน้าที่งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลให้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักอำนวยการ ขณะที่งานส่งเสริมการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักเกษตรพาณิชย์ น่าจะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการประสานงานและการปฏิบัติการเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย

2.2.2.2 การประเมินประสิทธิผล

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สวก. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยการเกษตรเชิงพาณิชย์นั้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) ได้ประเมินว่า สวก. สามารถให้การสนับสนุนโครงการวิจัยได้มากกว่าช่วงแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึง 2 เท่า และจำนวนเงินทุนวิจัยที่อนุมัติยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ในแต่ละปียังคงอนุมัติต่ำกว่าวงรอบวงเงินที่วางไว้ ดังนั้น อาจสะท้อนให้เห็นถึงการกำหนดเป้าหมายที่อาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการทุนวิจัยหรือขีดความสามารถในการทำวิจัยทางการเกษตร หรือการอนุมัติทุนวิจัยอาจยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ในช่วยแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 สามารถอนุมัติทุนวิจัยได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมา สวก. ได้เปลี่ยนแนวคิดโดยเน้นการสนับสนุนโครงการใช้มูลค่าไม่สูงนักและมีระยะเวลาในการดำเนินการสั้น เพื่อให้สามารถได้ผลการวิจัยเร็วขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เร็วขึ้น ทำให้ สวก. มีรายได้จากโครงการวิจัยมากกว่าในช่วง 5 ปีแรกของการดำเนินการอย่างมาก เมื่อพิจารณาด้านจำนวนทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยนั้นพบว่า ยังมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30.43 ของโครงการที่เสร็จสิ้นทั้งหมด (ซึ่งส่วนมากได้มาตั้งแต่ช่วงแผนยุทธศาสตร์ที่ 2) แต่สาเหตุที่สำคัญอาจมาจากปัจจัยภายนอก เช่น ระยะเวลาในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญานาน

ประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร พบว่า ในช่วงแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 สวก. ได้เพิ่มประเภททุนการศึกษาที่ให้ในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นเพียงการสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านการเกษตรแบบกว้างๆ มีโอกาสเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำงานวิจัยเมื่อสำเร็จการศึกษา ดังนั้น จึงทำให้จำนวนทุนการศึกษาทั้งหมดเพิ่มขึ้น แต่จำนวนทุนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับช่วงแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 1 ซึ่งอาจทำให้จำนวนนักเรียนทุนที่ สวก. ต้องการให้ทำงานวิจัยการเกษตรลดลง นอกจากการสนับสนุนทุนการศึกษาแล้ว สวก. ยังได้มีการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะบุคลากรวิจัยการเกษตรทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นมากขึ้นเรื่อยๆ

ประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่นๆ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) พบว่า สวก. สามารถทำ MOU ได้ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับช่วยแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 1 แต่มีสัดส่วน MOU ที่ทำกับต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเกือบทุก MOU ที่ สวก. จัดทำกับหน่วยงานในประเทศสามารถนำมาซึ่งกิจกรรมทางวิชาการ

ระหว่างสวท. กับหน่วยงานคู่สัญญา ในขณะที่ เกือบร้อยละ 80 ของ MOU ที่สวท. ทำกับหน่วยงานในต่างประเทศสามารถก่อให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกันได้

ในด้านประสิทธิผลในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูล และสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร สวท. สามารถเพิ่มจำนวนจำนวนครั้งของการใช้บริการข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 หรือหลังจากที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการข้อมูล โดยเฉพาะในปีงบประมาณ 2554 ซึ่งมีจำนวนครั้งของการใช้บริการมากถึง 8.7 เท่าของจำนวนครั้งการให้บริการในปีงบประมาณ 2550 ซึ่งผลการประเมินที่ได้รับการรับรองแล้วจาก ก.พ.ร. จะอยู่ในเกณฑ์ดี แต่จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและที่ปรึกษาของ สวท. การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศด้านการเกษตรยังทำได้ไม่ดีนัก เมื่อเทียบกับการสนับสนุนโครงการวิจัยและบุคลากรการเกษตรโครงการเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ เช่น E-library และ ARDA Database ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น สวท. มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ แต่ยังคงขาดผู้ที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผู้ที่ทำรายรายละเอียดของผลการดำเนินงานขององค์กรที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจว่าข้อมูลใดบ้างควรนำเสนอในเว็บไซต์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักงานควรมีส่วนร่วมในการรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการนำเสนอในเว็บไซต์ในส่วนที่ตนเกี่ยวข้อง

2.2.2.3 การประเมินการพัฒนาและการกำกับดูแลองค์กร

การประเมินการพัฒนาทรัพยากรบุคคลพบว่า สมรรถนะหลักบุคลากรของ สวท. มีสมรรถนะที่ดีขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติงานเชิงรุก การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม สวท. ควรพัฒนาและยกระดับศักยภาพทางการให้บริการ การทำงานเป็นทีม และการปฏิบัติงานเชิงรุก ส่วนการประเมินสมรรถนะรวมพบว่า บุคลากรของ สวท. มีสมรรถนะที่ดีขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะด้านการสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตาม ควรพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศและการติดต่อประสานงานซึ่งผลการประเมินต่ำกว่าที่ สวท. คาดหวังไว้ และ สวท. อาจจำเป็นต้องจัดให้มีการอบรมหลักสูตรการใช้ภาษาต่างประเทศต่อไป หรืออาจต้องทบทวนความเหมาะสมของหลักสูตรการสอนภาษาของสถาบัน Berlitz ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะของบุคลากรหรือไม่ ส่วนการประเมินสมรรถนะสุดท้ายคือสมรรถนะประจำตำแหน่งของพนักงานในแต่ละสำนัก พบว่าทุกสำนักมีสมรรถนะการทำงานที่ดีขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่มีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกันออกไป โดยสำนักสนับสนุนงานวิจัยมีจุดเด่นในทักษะในการ

วิเคราะห์ การวางแผนงานและการจัดการ สำนักเกษตรพาณิชย์บุคคลการมีทักษะดีขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวางแผนและการจัดการแต่ยังมีจุดอ่อนในด้านการประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัย สำนักอำนวยการมีควรพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพลักษณ์ของสำนักงาน สำนักบริหารมีความจำเป็นต้องเพิ่มบุคลากรหรือยกระดับศักยภาพของบุคลากรด้านบัญชีและการเงิน

การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพบว่า สวก. เริ่มดำเนินการติดตั้งและพัฒนา ระบบงานอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในสำนักงาน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของ สวก. มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานที่สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันพนักงานยังใช้ระบบดังกล่าวไม่มากนัก ดังนั้น สวก. ควรส่งเสริมให้พนักงานใช้ระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการจัดการฐานข้อมูลสำหรับการ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานการวิจัย สวก. ควรปรับข้อมูลข่าวสารด้านการวิจัย ผลงานวิจัย องค์ความรู้ที่ได้จากการสนับสนุน โครงการวิจัยตลอดจนความคืบหน้าของการทำวิจัยโครงการ ต่างๆ ให้มีความทันสมัยอยู่เป็นประจำ ทั้งในรูปของเอกสารเผยแพร่และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ เป็นเครื่องมือสื่อสารและดึงดูดความสนใจในวงกว้าง และควรนำข้อเสนอโครงการวิจัยการเกษตร เชิงพาณิชย์ที่ สวก. ให้การสนับสนุน นำเสนอบนเว็บไซต์ของ สวก. เพื่อให้ นักวิจัยสามารถ แลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันได้

การประเมินผลการกำกับการดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหาร สวก. ผลการประเมินใน ภาพรวมเห็นว่าคณะกรรมการบริหารได้ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแล สวก. ให้ดำเนินงานตามพันธกิจได้ อย่างเต็มความสามารถ มีความทุ่มเท เอาใจใส่ และมีเวลาให้กับองค์กรได้อย่างเต็มที่ และมีความ พร้อมและตั้งใจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อปฏิบัติงานให้กับองค์กร

2.2.2.4 การประเมินผลกระทบของโครงการวิจัย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) ได้ประเมินผลกระทบของโครงการวิจัย โดยคัดเลือกเฉพาะ 15 โครงการที่เข้าเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ (ก) โครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้น ในช่วงแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 (บางโครงการอาจเริ่มต้นในช่วงแผนยุทธศาสตร์ที่ 1) โดยที่มีการส่ง รายงานฉบับสมบูรณ์แล้ว หรือแม้ว่าในกรณีที่ยังไม่มีการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์แต่หากมีการ นำผลการวิจัยมาขยายผลแล้วก็พิจารณาให้เข้าหลักเกณฑ์ข้อนี้ (2) โครงการที่ยังไม่เคยได้รับการ ประเมินมาก่อน (3) โครงการขนาดเล็กและขนาดใหญ่ (4) โครงการที่มีและไม่มีผลการขยายผลใน เชิงพาณิชย์ (5) ผู้ได้รับทุนวิจัยกระจายอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศ และ (6) ครอบคลุมงานวิจัย หลากหลายสาขา

การประเมินผลกระทบของโครงการวิจัยทั้ง 15 โครงการพบว่า มีโครงการที่สามารถสร้างผลกระทบเชิงพาณิชย์ได้ในจำนวนหนึ่ง แต่ยังคงมีอีกหลายโครงการที่ยังไม่สามารถสร้างผลกระทบได้ ทั้งนี้ส่วนมากแล้วจะมีสาเหตุมาจากผลการวิจัยที่ยังไม่สามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ในทันที ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

2.2.2.5 การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการของ สวก. ภายใต้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมากไม่ว่าจะเป็น 1. ด้านการได้รับบริการที่ตรงกับความต้องการ 2. ด้านการได้รับบริการที่คุ้มค่าคุ้มประโยชน์ และ 3. ความพึงพอใจในภาพรวม แต่ผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละขั้นตอนการให้บริการมีลักษณะแตกต่างกันออกไป

ความพึงพอใจด้านการบริการให้ทุนวิจัยมีระดับความพึงพอใจที่ได้รับไม่ชัดเจน กล่าวคือระดับความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงขึ้นลง ระหว่างพอใจมากกับปานกลางแต่ระดับความพอใจสูงกว่าระดับมาตรฐาน และเมื่อพิจารณาแยกความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่าความพึงพอใจจากการได้รับข่าวสารเรื่องทุนวิจัยยังไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าไรนักเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ และระดับความพึงพอใจที่ได้รับเริ่มลดลง

ความพึงพอใจด้านการบริการให้ทุนการศึกษา มีพัฒนาการให้บริการที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าขั้นตอนการขอสมัครเพื่อรับทุนการศึกษา และขั้นตอนการขอเบิกทุนการศึกษาถือเป็นจุดแข็งของ สวก. เพราะได้รับการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากเกือบทุกครั้ง

ความพึงพอใจด้านการให้บริการด้านทุนวิจัยของเจ้าหน้าที่บุคลากรของ สวก. ผลการประเมินพบว่าได้รับระดับพอใจมากทั้งในภาพรวมและรายด้านตลอดช่วงการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2

ความพึงพอใจด้านการให้บริการทุนการศึกษาของเจ้าหน้าที่บุคลากรของ สวก. มีแนวโน้มการให้บริการที่ค่อนข้างผันผวนแต่ระดับคะแนนที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ที่สูง โดยปรับเพิ่มขึ้นลดลงอยู่ในระดับพอใจมากถึงพอใจมากที่สุด

ความพึงพอใจด้านการให้บริการด้านสถานที่การจัดอบรมสัมมนาของ สวก. อีกบริการหนึ่งที่ผลการประเมินออกมาดีมาก ความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากตลอดตั้งแต่ปี 2552-2554 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้านการให้บริการ

2.3 โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และโครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า

2.3.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) หรือ สวก. ได้ก่อตั้งและดำเนินการมาตั้งแต่ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 รวมเป็นเวลาว่าหนึ่งทศวรรษแล้ว ที่ผ่านมามีการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ทั้งในระดับโครงการต่างๆ ที่ สวก. ให้ทุนสนับสนุน และในระดับองค์กรเอง ก็ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. มาแล้วสองครั้ง คือในช่วง 5 ปีแรก (2546-2551) และในช่วง 3 ปีต่อมา (2552-2554) ซึ่งการประเมินผลการดำเนินงานทั้งสองครั้งที่ผ่านมามีไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ มาตรา 48 ภายใต้งบบังคับมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542

ซึ่งปี 2557 นี้ ก็ครบกำหนด 3 ปีที่จะต้องมีการประเมิน สวก. อีกครั้งหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ มาตรา 48ฯ

นอกจากนี้ การประเมินผล สวก. ในแต่ละรอบที่ผ่านมา เป็นการประเมินภายใต้กรอบและแนวทางที่ สวก. ยึดในระบายนั้น ซึ่งแม้ว่าที่ผ่านมามีการดำเนินงานของ สวก. จะอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ (ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ) แต่ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการให้ผู้นำนักของงานด้านต่างๆ ในการสนับสนุนงานวิจัยการเกษตรด้วย ตัวอย่างที่สำคัญคือ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์กร สวก. ก็ได้มุ่งเป้าไปที่การสนับสนุนงานวิจัยเกษตรเชิงพาณิชย์ และให้นำนักความสำคัญกับโครงการที่มีศักยภาพสูงในการสร้างรายได้กลับมาสู่องค์กรเอง แต่หลังจากที่ สวก. ได้ดำเนินงานมาเกือบหนึ่งทศวรรษ คือในปี 2555 ผู้บริหาร (และบอร์ด) สวก. ก็ได้มีการตัดสินใจที่น่าจะถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือให้ขยายกรอบการสนับสนุนงานวิจัยให้ครอบคลุมงานวิจัยเชิงสาธารณะและงานวิจัยเชิงนโยบาย โดยให้นำนักกับโครงการวิจัยสองกลุ่ม หลังรวมกันถึงร้อยละ 40 ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้น่าจะเกิดจากการที่ทั้งคณะกรรมการฯ และผู้บริหาร สวก. เห็นร่วมกันว่าควรต้องมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ดังนั้น เมื่อ สวก. ได้ดำเนินงานมาเป็นเวลานานถึงหนึ่งทศวรรษแล้ว นอกจากการประเมินผลการดำเนินงานตามปกติในรอบเดิมแล้ว ก็

ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ในกรอบที่กว้างและยืดหยุ่นกว่าเดิม โดยนอกจากจะประเมินบทบาทและการดำเนินงานที่ผ่านมาของ สวก. ว่าได้บรรลุผลและก่อให้เกิดผลกระทบอะไรบ้างต่อวงการและงานวิจัยด้านการเกษตรของประเทศแล้ว ยังควรครอบคลุมไปถึงบทบาทที่ควรจะเป็นของ สวก. ทั้งในปัจจุบัน และบทบาทและทิศทางที่ สวก. ควรมุ่งไปในอนาคต รวมถึงการปรับเปลี่ยนหรือขยายบทบาทของ สวก. ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตรของประเทศมากขึ้นในอนาคตด้วย

2.3.2 วัตถุประสงค์

2.3.2.1 โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (ปีงบประมาณ 2555-2557)

- (1) เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร ของ สวก. ในรอบ 3 ปี (ปีงบประมาณ 2555-2557)
- (2) เพื่อนำผลการประเมิน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ไปใช้สำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานต่อไปของ สวก.

2.3.2.2 โครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า

- (1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ในภาพรวมในทศวรรษที่ผ่านมา (ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง (มีนาคม 2546) จนถึงมีนาคม 2556 เป็นอย่างน้อย)²³ ในบริบทใหญ่ของการวิจัยด้านการเกษตรของประเทศ เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาท (รวมทั้งข้อเสีย ภัยลักษณะ และการเป็นที่รู้จักในวงการวิจัยของประเทศ) และผลกระทบขององค์กรที่มีต่อการพัฒนาระบบวิจัยการเกษตรและภาคการเกษตรของประเทศ (รวมถึงผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เท่าที่สามารถวัด/ประเมินได้)
- (2) เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ต่อไป ในทศวรรษที่สอง

2.3.3 โจทย์หลักของโครงการประเมินผล

2.3.3.1 โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (ปีงบประมาณ 2555 - 2557)

การประเมินรอบสามปี (สำหรับปีงบประมาณ 2555-2557) เป็นการประเมินการดำเนินการของ สวก. ในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีจุดเน้นที่การดำเนินงานขององค์กร ทั้งในด้านประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลในการบรรลุเป้าหมายต่างๆ ภายใต้กรอบที่กำหนดโดย สวก. เองและในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สวก.

(1) การประเมินด้านประสิทธิภาพ จะเป็นการประเมินการดำเนินงาน ของ สวก. ในรอบ 3 ปี (ปีงบประมาณ 2555-2557) ซึ่งเท่ากับระยะเวลาที่ สวก. ได้ดำเนินงานมาถึงครึ่งยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สวก. ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) โดยจะประเมินความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงาน รวมถึงประสิทธิภาพเชิงบริหารจัดการและการบริหาร โครงการต่างๆ ของ สวก. และการบรรลุเป้าประสงค์เป้าหมาย รวมถึงตัวชี้วัดความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานและแผนงานต่างๆ เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนทุนวิจัยการเกษตรการถ่ายทอดและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยี และองค์ความรู้จากการวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนทุนพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร และการพัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศด้านการวิจัยการเกษตร

(2) การประเมินประสิทธิผล จะเป็นการประเมินการดำเนินงานของ สวก. จากภาพรวมของนโยบายและทิศทางการบริหารโดยคณะกรรมการบริหารงานสำนักงานและผู้บริหารระดับต่างๆ ของสำนักงาน โดยเน้นการประเมินในแง่ของการครอบคลุมตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

(3) การประเมินด้านองค์กรและการบริหารจัดการ จะประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรเอง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดการองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและพัฒนา การพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กร รวมถึงการพัฒนาองค์กรให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2.3.3.2 โครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า

โจทย์หลักๆ ที่การประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษที่ผ่านมาต้องการตอบคือ ประโยชน์ของการก่อตั้ง สวก. ขึ้นมาในประเทศไทย ซึ่งก็ย่อมขึ้นกับผลการดำเนินงานในภาพรวมของ สวก. ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (เช่น มีประสิทธิผล ผลกระทบ และความคุ้มค่าเพียงใด

และมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญอะไรบ้าง) ซึ่งจะช่วยตอบคำถามที่มีนัยสำคัญอีกข้อหนึ่งว่าทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้าควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่เพียงใดและอย่างไร

การประเมินผลในส่วนนี้จึงมุ่งเน้นการประเมินแนวทางและผลการดำเนินงานของ สวก. โดยพิจารณาจากบริบทใหญ่ของภารกิจด้านการสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรของประเทศว่า สวก. ได้ดำเนินงานในแนวทางที่เหมาะสมหรือไม่ และมีประสิทธิผลและผลกระทบอะไรบ้าง โดยพยายามตอบคำถามหลักๆ ดังต่อไปนี้คือ

- การก่อเกิดขึ้นและการดำเนินงานในหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาของ สวก. ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง (เทียบกับกรณีที่ไม่มี สวก.) หรืออีกนัยหนึ่งคือการมี สวก. ได้มีส่วนช่วย หรือมีบทบาทในการอุดหรือถมช่องว่างอะไรบ้างที่มีอยู่เดิมในระบบวิจัยด้านการเกษตรของประเทศ (ก่อนมี สวก.) และ/หรือ ได้ขยายขอบเขตหรือพรมแดนของการสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรให้ครอบคลุมงานวิจัยที่จำเป็น (หรือที่ประเทศควรมี) ได้ครบถ้วนมากขึ้นหรือไม่อย่างไร
- บทบาทที่ผ่านมา (รวมทั้งบทบาทในปัจจุบัน) ของ สวก. มีอะไรบ้าง และผลงานที่ผ่านมาของ สวก. มีอะไรบ้าง ใช้ทรัพยากรมากน้อยแค่ไหน และก่อให้เกิดผลกระทบอะไรบ้างในภาพรวม/บริบทใหญ่ ของงานวิจัยด้านการเกษตรของประเทศ (รวมทั้งการสร้างและพัฒนา นักวิจัย การสนับสนุนงานวิจัยด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์สำหรับประเทศ และในด้านการสร้างความรู้/ขยายพรมแดนความรู้ และเป็นฐานข้อมูล/ความรู้ด้านการเกษตรของประเทศ)
- การดำเนินงานต่อตามแนวทางปัจจุบันของ สวก. น่าจะส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในอนาคต และ สวก. ควรปรับเปลี่ยนบทบาทอะไรอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้เป็น องค์กรที่สามารถทำประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยด้านการเกษตรของประเทศได้มากขึ้น และ/ หรือ ทำให้ สวก. สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

2.3.4 กรอบแนวคิดในการประเมินผล

2.3.4.1 โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (ปีงบประมาณ 2555 - 2557)

กรอบแนวคิดหลักของการประเมินผล สวก. ในรอบสามปีนี้ มีส่วนที่คล้ายกับการประเมินครั้งก่อนๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ เป็นการประเมินผลที่อ้างอิงกรอบการดำเนินงานที่ สวก. ได้กำหนด

ไว้ในช่วงดังกล่าว เช่น พันธกิจ และแผนยุทธศาสตร์ แต่เนื่องจากในช่วงสามปีที่ผ่านมา ได้มีการปรับเปลี่ยน/ขยายขอบเขตของพันธกิจให้ครอบคลุมงานวิจัยที่นอกเหนือจากงานวิจัยเชิงพาณิชย์ ด้วยการประเมินในส่วนนี้ จึงต้องให้ความสำคัญกับทิศทางการดำเนินงาน ซึ่งน่าจะมีส่วนที่เปลี่ยนแปลงตามกรอบพันธกิจและยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงนี้ด้วย

2.3.4.2 โครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า

สำหรับโครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) ในรอบ 10 ปี เป็นการประเมินผลการดำเนินงานในช่วงทศวรรษแรกของการจัดตั้งสำนักงาน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น่าจะนานพอสำหรับการประเมินบทบาทที่ผ่านมาขององค์กรว่าได้บรรลุผลและก่อให้เกิดผลกระทบอะไรบ้าง รวมทั้งองค์กรเองได้มีการปรับตัวอะไรไปบ้าง และควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรในอนาคตหรือไม่/อย่างไร

การประเมินผลในส่วนนี้เน้นการประเมินในภาพรวม ถึงบทบาทและผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของ สวก. ที่มีต่อวงการวิจัยด้านการเกษตรของประเทศในบริบทใหญ่ ซึ่งจะต่างจากการประเมินรอบ 3-5 ปีในอดีต ที่มักเป็นการประเมินในระดับโครงการและในระดับองค์กร ภายใต้กรอบที่กำหนดโดย สวก. เอง

ขอบเขตของการประเมินรอบ 10 ปี จึงต้องครอบคลุมการประเมินจากภายนอกองค์กรค่อนข้างมาก (เทียบกับการประเมินรอบ 3-5 ปี) นอกจากนี้ การประเมินให้เห็นภาพรวมขององค์กรก็ย่อมต้องครอบคลุมงานทุกด้านที่ สวก. ทำ เช่น ต้องเป็นการประเมินที่ครอบคลุมโครงการในทุกด้าน (หรือแม้กระทั่งทุกโครงการ ถ้าจำเป็นหรือในกรณีที่ไม่สามารถหาวิธีสุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพและเป็นตัวแทนที่ดีพอของ สวก. ในภาพรวม(67) แต่ในขณะเดียวกัน การประเมินในภาพรวมจะไม่ได้เน้นการลงรายละเอียดของแต่ละโครงการ แต่จะให้ความสำคัญกับแนวคิดและแนวทางการทำงาน ที่มากำหนดกระบวนการทำงานและคัดเลือกโครงการวิจัยและนักวิจัยที่ สวก. สนับสนุนมากกว่า

การตอบโจทย์เกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของ สวก. จะมาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในสาม ส่วนคือ (ก) แนวคิดทฤษฎีและผลการศึกษาเชิงประจักษ์ในเรื่องนี้จากประเทศต่างๆ (ข) บทเรียนจากองค์กรสนับสนุนงานวิจัยนานาชาติ โดยเฉพาะในด้านการเกษตรและ (ค)

มุมมองของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้กำกับและบริหารองค์กรอื่นๆ ที่สนับสนุนงานวิจัยของประเทศไทย

2.3.5 วิธีการประเมินผล

แม้ว่าโจทย์ต่างๆ ที่การประเมินผลทั้งสองส่วน (3 ปี และ 10 ปี) พยายามตอบจะมีความแตกต่างกัน อยู่บ้าง ทำให้มีจุดเน้นและวิธีการประเมินที่ต่างกันไปด้วย แต่การประเมินผลในทั้งสองส่วนต่างก็จะพยายาม นำเสนอบทบาทที่เหมาะสมของ สวท. ในอนาคตด้วย ซึ่งทำให้ออกจากขอบเขตของการประเมินผลครั้งนี้จะ กว้างกว่าการประเมินผล สวท. ในอดีต (ในแง่ที่ต้องเน้น การศึกษาบริบทแวดล้อม รวมทั้งการดำรงอยู่และการ ประสานงานกับองค์กรสนับสนุนงานวิจัยอื่นๆ ด้วย2223) แล้ว ยังต้องอาศัยวิธีการวิจัยที่หลากหลาย รวมทั้ง การศึกษาในเชิงคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญด้วย ทั้งนี้ การประเมินผลในรอบ 10 ปี ต้องการประเมินผลกระทบ ขององค์กรในภาพรวม ซึ่งโดยธรรมชาติของ สวท. มีการสนับสนุนงานวิจัยที่หลากหลาย ทำให้ในบางกรณียาก ที่จะศึกษาองค์กรในภาพรวมโดยการเลือกสุ่มจากโครงการจำนวนไม่มากนัก เพราะสัดส่วนของโครงการที่ประสบความสำเร็จ (หรือมีศักยภาพสูงที่จะประสบความสำเร็จในอนาคต) อาจเป็นโครงการส่วนน้อย การฟัง สวท. ให้เลือกโครงการเหล่านี้ออกมา ก็อาจมีปัญหาในด้านมุมมองหรือวิธีวัดที่ต่างกัน และอาจทำให้คณะผู้ประเมินไม่ได้เห็นภาพองค์กรที่ครบถ้วนและรอบด้านพอ

วิธีการศึกษาที่ใช้ในโครงการประเมินผลครั้งนี้ประกอบด้วย

2.3.5.1 การทบทวนเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูล (content analysis) ซึ่งครอบคลุม

- การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- การทบทวนผลการประเมิน สวท. ที่ผ่านมา รวมถึงวิเคราะห์รายงานการประเมินผลโครงการ ต่างๆ
- กฎ ระเบียบ และรายงานการประชุมและการปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการบริหาร และคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ
- ยุทธศาสตร์ และแผน ซึ่งรวมถึงแผนระยะยาว แผนกลยุทธ์ และแผนดำเนินการประจำปี
- เอกสาร/รายงานการปฏิบัติการกิจทั้งในภาพรวม และในด้านต่างๆ ของ สวท.
- ข้อมูลด้านการเงิน
- ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของ สวท. (รวมทั้งฐานข้อมูลด้านวิจัยการเกษตรที่ สวท. จัดทำ – ถ้ามี)

2.3.5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

- การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และ/หรือ อดีตผู้บริหารองค์กรวิจัยของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงานวิจัยด้านการเกษตร (เน้นในเครือข่าย 5ส 1ว.) ซึ่งจะมีจุดเน้นที่การสอบถาม ความเห็นเพื่อนำมาประกอบการประเมิน สวก. ในภาพรวม
- การสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารของ สวก.
- การสัมภาษณ์เชิงลึกอดีตคณะกรรมการบริหาร และอดีตผู้บริหาร สวก.
- การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ สวก. (ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่างๆ ที่จะประเมิน และผู้ที่ถูกอ้างอิงจากการสัมภาษณ์/การประชุมระดมสมองอื่นๆ)
- การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (นักวิจัยและองค์กรที่ได้รับทุนจาก สวก. และผู้ที่ถูกอ้างอิงจากการสัมภาษณ์/การประชุมระดมสมองอื่นๆ)

2.3.5.3 การประชุมระดมสมอง/ประชุมปฏิบัติการ

- ผู้บริหาร/กรรมการ และ/หรือ อดีตผู้บริหาร/กรรมการองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงานวิจัยด้านการเกษตร (เน้นในเครือข่าย 5ส 1ว.)
- คณะกรรมการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารของ สวก.
- เจ้าหน้าที่ของ สวก.
- ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานของ สวก.
- การประชุมเพื่อนำเสนอผลประเมินเบื้องต้นเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3.5.4 แบบสอบถาม

เพื่อให้ครอบคลุมความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและรายละเอียดซึ่งมีเป็นจำนวนมากเกินกว่าจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมระดมสมอง

- แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ของ สวก.
- แบบสอบถามผู้รับทุน/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรับทุนของ สวก. (สอบถามทุกโครงการที่ สวก. มีข้อมูลที่อยู่ติดต่อกได้และถ้ามีฐานข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ขอมมาแต่ไม่ได้รับทุนก็อาจจะพิจารณาสุ่มถามด้วย)
- แบบสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้บริหารของหน่วยงานที่มีผู้ได้รับทุนของ สวก. (สอบถามถึงทั้งโครงการที่ได้รับทุน และโครงการที่หน่วยงานขอมมาแล้วไม่ได้รับทุน) และอาจสุ่มถามหน่วยงานที่มีงานวิจัยด้านการเกษตรอื่นๆ ด้วย

ทั้งนี้ แบบสอบถามจะสอบถามความเห็นของผู้ตอบในเชิงคุณภาพด้วย

2.3.5.5 การเปิดช่องทางสำหรับรับข้อมูลและความเห็นเพิ่มเติม

นอกเหนือจากการเสาะหาข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยเองแล้ว คณะผู้วิจัยจะเปิดช่องทางสำหรับคนใน สวก. (และอาจรวมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย) ที่สนใจให้ข้อมูลและเสนอความเห็นเพิ่มเติม สามารถเป็นฝ่ายริเริ่มการสื่อสารมายังคณะผู้วิจัยได้ โดยคณะผู้วิจัยจะขอรายชื่ออีเมลล์จากทาง สวก. และจะส่งอีเมลล์แจ้งไปยังบุคคลเหล่านั้น (ซึ่งจะบอกถึงช่องทางติดต่อทั้งในกรณีปกติ และในกรณีที่ต้องการติดต่อโดยไม่ประสงค์จะเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อผู้วิจัยด้วย) ซึ่งช่องทางเหล่านี้จะเป็นช่องทางเสริมในการประเมิน โดยผู้วิจัยอาจนำข้อมูลที่ได้จากช่องทางนี้ (ถ้ามีประเด็นที่พิจารณาแล้ว น่าสนใจ) มาเสริม เช่นมาเพิ่มเติมในแบบสอบถามหรือในการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ

2.3.5.6 ความเห็น/การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากการประเมิน สวก. ในภาพรวมในเชิงปริมาณทำได้ยาก ส่วนหนึ่งจึงต้องอาศัยการประเมินตนเองของ สวก. เช่น ให้ สวก. ระบุ/highlight โครงการที่ทาง สวก. เห็นว่ามีผลกระทบสูง (หรือมีศักยภาพที่จะก่อให้เกิดผลกระทบที่สูงในอนาคต) ว่าโครงการเหล่านั้นเกิดประโยชน์ และผลกระทบอะไรบ้าง แล้วมาเทียบกับค่าใช้จ่ายของโครงการเหล่านั้น (และของโครงการทั้งหมดของ สวก.) ในขณะเดียวกัน ก็ควรต้องมีความเห็นจากภายนอก สวก. มาเทียบด้วย โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยการเกษตรประมาณสามท่านมาประเมินเชิงคุณภาพโครงการทั้งหมดของ สวก. ในลักษณะเดียวกัน

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยจะได้นำโครงการ 25 โครงการซึ่งคณะผู้ประเมินสองชุดก่อนได้เคยเลือก ร่วมกับทาง สวก. จากโครงการในด้านต่างๆ ที่ สวก. เห็นว่าน่าจะมีศักยภาพที่ก่อให้เกิดผลกระทบสูง มาศึกษาในรายละเอียดในการประเมินสองครั้งก่อน มา update ให้เห็นความคืบหน้าจนถึงปัจจุบัน (หรืออย่างน้อยถึงสิ้นปีงบประมาณ 2556) ว่ามีความก้าวหน้า/การนำไปใช้/ผลกระทบอะไรบ้าง และเทียบกับค่าใช้จ่ายของโครงการเหล่านี้ ซึ่งน่าจะสะท้อนภาพกว้างๆ ของโครงการของ สวก. ได้ในอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ โครงการประเมินผลในรอบ 3 ปี จะเลือกโครงการอีก 15 โครงการย่อย (ที่ครอบคลุมงานวิจัยที่ สวก. สนับสนุนในทั้งสามด้าน คืองานวิจัยเชิงพาณิชย์ เชิงสาธารณะ และเชิงนโยบาย) ที่ สวก. สนับสนุนในช่วง 3 ปีนี้ มาประเมินผลโดยลงรายละเอียดมากขึ้น โดยคณะผู้วิจัยจะเลือกโครงการเหล่านี้ร่วมกับทาง สวก. จากโครงการในด้านต่างๆ ที่ทาง สวก. เห็นว่ามีศักยภาพที่จะเกิดผลกระทบสูง การวิเคราะห์ในส่วนนี้เน้นที่การวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการเหล่านี้เป็นหลัก (รวมทั้งความเห็นของผู้ประเมินที่ทาง สวก. มอบหมายให้ประเมินแต่ละ

โครงการย่อย แต่คณะผู้วิจัยอาจมีแนวทางการตีความข้อมูลและการประเมินผลที่แตกต่างไปจากผู้ประเมินโครงการย่อย ที่บางครั้งผู้ประเมินเหล่านั้นอาจจะประเมินจากมุมมองด้านเกษตรที่ตัวเองถนัดมากกว่า) นอกจากนี้ การประเมินในส่วนนี้จะให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานของ สวก. (เช่น ประสิทธิภาพในการพิจารณาและบริหาร โครงการเหล่านี้โดย สวก. เอง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาความร่วมมือ หรือการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับทุนจาก สวก. ด้วย)

2.3.6 ขอบเขตของระยะเวลาที่ศึกษา

การประเมิน 3 ปี: ปีงบประมาณ 2555-2557 (1 ตุลาคม 2554 - 30 กันยายน 2557)

การประเมิน 10 ปี: ตั้งแต่ สวก. เริ่มดำเนินการ (มีนาคม 2546) จนถึง มีนาคม 2556 เป็นอย่างน้อย (แต่อาจปรับ (update) ตามข้อมูลที่มีอยู่หลังจากนั้น จนถึงปัจจุบันให้มากที่สุด หรืออย่างน้อยให้สิ้นปีงบประมาณ คือ 30 กันยายน 2556)

2.3.7 กรอบเวลาการดำเนินการประเมินผล

การประเมินผลครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 12 เดือน โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

เดือนที่

- 1-2 ทบทวนวรรณกรรม/งานประเมินที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
  - สัมภาษณ์เชิงลึก (บางส่วน เพื่อช่วยในการออกแบบเครื่องมือการประเมินผล)
  - ออกแบบเครื่องมือการประเมินผล (แบบสอบถาม แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม)
  - สร้างและเปิดช่องทางสำหรับเจ้าหน้าที่ สวก. ที่สนใจให้ข้อมูลและเสนอความเห็นเพิ่มเติม
- 3-5 ร่วมกับ สวก. เลือกโครงการ 15 โครงการย่อยที่ทาง สวก. เริ่มสนับสนุนในช่วง 3 ปีงบประมาณหลัง (2555- 2557) มาประเมินผลโดยละเอียด
  - ประชุมระดมสมอง (เน้นภายนอก สวก.)
  - วิเคราะห์เอกสาร/ข้อมูลของ สวก.
  - Pretest และปรับปรุงแบบสอบถาม
  - ทำฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และส่งแบบสอบถาม
  - สัมภาษณ์เชิงลึก/ประชุมปฏิบัติการ (เน้นภายในองค์กร)
  - ส่งมอบรายงานความก้าวหน้า (รวมแบบสอบถามที่ใช้)
- 6-7 ติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ส่งกลับ
  - วิเคราะห์ข้อมูล (รวมทั้งแบบสอบถามสำหรับการประเมินผล 3 ปี)

- สัมภพณ์เชิงลึก/ประชุมปฏิบัติการ (เพิ่มเติมตามความจำเป็น)
- 8 เตรียมร่างรายงานชั้นกลางสำหรับการประเมินผล 3 ปี
จัดประชุมนำเสนอผลงานเบื้องต้น และรับฟังความเห็น/ข้อเสนอแนะจากภายใน สวท.
(และคณะ กรรมการบริหาร)
  - 9 ส่งร่างรายงานชั้นกลางผลการประเมินผล 3 ปี
จัดประชุมนำเสนอผลงานและรับฟังความเห็น/ข้อเสนอแนะจากเครือข่ายองค์กรวิจัย
ระดับประเทศ และเครือข่ายวิจัยด้านการเกษตร
  - 10 ปรับปรุงรายงานผลการประเมินผล 3 ปี เป็นร่างรายงานฉบับสมบูรณ์สำหรับส่วนนี้
วิเคราะห์ข้อมูล (รวมทั้งสังเคราะห์ผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการประเมินผล 10 ปี)
สัมภพณ์เชิงลึก/ประชุมปฏิบัติการ (เพิ่มเติมสำหรับการประเมินผล 10 ปี)
  - 11 เตรียมร่างรายงานชั้นกลางผลการประเมินผล 10 ปี
  - 12 ส่งร่างรายงานชั้นกลางผลการประเมินผล 10 ปี
จัดประชุมนำเสนอผลงาน และรับฟังความเห็น/ข้อเสนอแนะจากภายใน สวท. (และคณะ
กรรมการบริหาร)
ปรับปรุงรายงานการประเมินผลรอบ 3 ปี และรอบ 10 ปี และส่งมอบรายงานฉบับสมบูรณ์
ทั้งสองฉบับ

2.3.8 คณะผู้ประเมินและที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา: ดร.อัมมาร สยามวาลา

คณะผู้ประเมิน

ดร.วิโรจน์ วัฒนอง*	หัวหน้าโครงการและนักวิจัยหลัก
ดร.วิศาล บุปผเวส*	นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญอาวุโส
ดร.สรราช ไพฑูรย์พงษ์	นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญอาวุโส
คุณธนัมพร ฉันทพรหม	นักวิจัยผู้ช่วย
คุณชนิษฐา ปะกีน่าหัง*	นักวิจัยผู้ช่วย
คุณศกุนา แซ่ซึ้ง	นักวิจัยผู้ช่วย
คุณศิริภรณ์ เก็บเบ็น	เลขานุการ

บทที่ 3

งานที่ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในตำแหน่งผู้ช่วยนักวิจัย โครงการ “การประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และโครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวท. ในทศวรรษหน้า” มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและขอบเขตความรับผิดชอบ ดังนี้

3.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การดำเนินงานในส่วนนี้เป็นการสร้างความคุ้นเคยและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรและการประเมินผลที่ผ่านมา หรืองานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สวท. ให้กับนักศึกษาที่ปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อเป็นรากฐานให้นักศึกษาสามารถทำงานวิจัยได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการออกแบบเครื่องมือ รวมทั้งหลักการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ เอกสารเกี่ยวกับสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) และโครงการการประเมินผลการดำเนินงานของ สวท. ที่จัดทำโดยมูลนิธิวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยทั้ง 2 ครั้ง

หมายเหตุ: ดูรายละเอียดการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 (เอกสารที่เกี่ยวข้อง) หัวข้อ 2.1-2.2

3.2 การประเมินผลกระทบโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สวท. จำนวน 40 โครงการ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 บทบาทหน้าที่หลักของ สวท. คือ การสนับสนุนทุนวิจัยให้กับนักวิชาการเกษตรทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตร ดังนั้น การศึกษาและประเมินผลกระทบโครงการวิจัยทางการเกษตรที่ได้รับทุนสนับสนุนทุนการวิจัย จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของ สวท.

จากการดำเนินการมาเป็นเวลากว่า 10 ปี สวท. ได้มีการสนับสนุนงานวิจัยไปแล้วทั้งหมด 247 โครงการ และมีการใช้งบประมาณในการสนับสนุนงานวิจัยกว่า 1,300 ล้านบาท จากเงินกองทุนเริ่มต้นทั้งหมด 3,000 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2557) ซึ่งก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่างบประมาณดังกล่าวของ สวท. เป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายสาธารณะ (Public Expenditure) ที่ประชาชนร่วมจ่ายทั้งในรูปแบบและในรูปอื่นๆ เช่น ต้นทุนค่าเสียโอกาสที่จะนำเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในโครงการอื่นๆ เป็นต้น และเนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้ สวท. จำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือกสนับสนุนโครงการที่มีศักยภาพในการสร้างประโยชน์ให้กับภาคการเกษตร สามารถสร้างรายได้กลับมาให้กลับประเทศชาติ หรือสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนโดยรวมของประเทศ ดังนั้น จึงมีการใช้หลักการการสร้างประโยชน์ดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลกระทบของโครงการที่ได้รับสนับสนุนทุนการวิจัยจาก สวท. ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของ สวท. ในการดำเนินการสนับสนุนทุนการวิจัยและการบริหารจัดการการเงินของประเทศและของประชาชนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ในการประเมินผลกระทบโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก สวท. ยังมีการใช้หลักการ Triple Bottom Line คือ การวิเคราะห์ผลกระทบใน 3 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากโครงการวิจัยของ สวท. นั้นมีความหลากหลายในหลายแง่มุม ทั้งลักษณะงานวิจัย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอื่นๆ ทำให้หลายโครงการไม่สามารถสร้างผลกระทบได้ครบทั้งสามด้าน ดังนั้น การประเมินจึงเป็นการประเมินตามศักยภาพของแต่ละโครงการแยกกันโดยอิสระ

การประเมินผลกระทบโครงการวิจัยจะพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับจาก สวท. ได้แก่ ข้อเสนอโครงการวิจัย รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย (ทุกๆ 6 เดือน) แบบประเมินผลของคณะผู้ทรงคุณวุฒิของ สวท. และรายงานฉบับสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม บางโครงการยังเป็นโครงการที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์หรือมีเอกสารบางส่วนไม่ครบ การประเมินผลกระทบก็จะประเมินตามข้อมูล

และเอกสารที่มีอยู่ นอกเหนือจากเอกสารและข้อมูลที่ได้รับจาก สวก. แล้ว ยังต้องมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ต้นสังกัด ผู้ได้รับถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก สวก. หรือ ข้อมูลงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกันมาประกอบการประเมินผลด้วย ทั้งนี้ ลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายในส่วนนี้จะประกอบด้วย การเขียนบรรยายถึงเป้าหมายของโครงการ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และความคิดเห็นที่มีต่อโครงการนั้นๆ (เป็นการประเมินผลเบื้องต้น ตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้น)

การคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินการประเมินผลกระทบของ สวก. นั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) โครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยภายในปีงบประมาณ 2555-2557 จำนวน 15 โครงการ และ (2) โครงการที่เคยได้รับการประเมินจากคณะผู้วิจัย TDRI ในการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. ในรอบที่ผ่านมา (จากการประเมินการดำเนินงานของ สวก. รอบปีงบประมาณ 2546-2551 จำนวน 10 โครงการ และรอบปีงบประมาณ 2552-2554 จำนวน 15 โครงการ) รวมทั้งหมด 40 โครงการ

ส่วนที่ 1 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยภายในปีงบประมาณ 2555-2557

การประเมินผลกระทบโครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยภายในปีงบประมาณ 2555-2557 มีเป้าหมายในการประเมินผลการดำเนินงานในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาว่ามีการใช้เงินงบประมาณของสำนักงานฯ อย่างมีประสิทธิภาพ และได้สร้างผลกระทบอย่างไรต่อเศรษฐกิจในภาคเกษตรและในภาพรวมของประเทศ ภายใต้กรอบการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยการคัดเลือกโครงการวิจัยนั้น จะเป็นการคัดเลือกโครงการที่มีลำดับความสำคัญสูงโดย สวก. จำนวน 15 โครงการ ดังนี้

1. โครงการการเพิ่มศักยภาพของชุดตรวจสอบสารพิษเชื้อราชิราลี โนนและแอฟฟีนีคอลัมน์สำหรับอะพลาทอกซินเพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์
2. โครงการต้นแบบในการขยายผลปาล์มน้ำมันไปสู่เกษตรกร
3. โครงการการขยายพันธุ์ของต้นแบบพันธุ์และพ่อพันธุ์ปาล์มน้ำมันจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสมเทอเนอรา (clonal seeds) ในอนาคต
4. การพัฒนาการเพาะเลี้ยงหอยมุกน้ำจืดและการผลิตไข่มุกน้ำจืดเพื่อการพาณิชย์

5. โครงการขยายผลเพื่อสำรวจและทดสอบตลาดผลิตภัณฑ์ชุดตรวจสำเร็จรูปในการแยกเพศปลาอะโรวาน่า
6. โครงการขยายผลเพื่อทดสอบตลาดเครื่องล้างผักและผลไม้ด้วยอัลตราโซนิคส์
7. โครงการขยายผลเพื่อสำรวจและทดสอบตลาดของผลิตภัณฑ์ชีวภัณฑ์เชื้อราไตรโคเดอร์มา
8. โครงการศึกษาการบริหารศัตรูพืชของชุมชน
9. โครงการการผลิตใหม่แบบไม่เบียดเบียนสำหรับอาหารเสริมและเครื่องสำอาง
10. การพัฒนาอาหารในกระบวนการเพาะเลี้ยงหอยมุกน้ำจืดเพื่อการพาณิชย์
11. โครงการการพัฒนาตั้งถิ่นฐานจากหนอนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ทางการแพทย์
12. การพัฒนาฟาร์มต้นแบบการเลี้ยงปลากะพงขาวความหนาแน่นสูงในระบบน้ำหมุนเวียนเชิงพาณิชย์
13. โครงการการผลิตปลาเสือตอลายเล็กเพื่อการเพาะเลี้ยงเชิงการค้า
14. โครงการการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปโดยการต่อยอดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหารสู่การประยุกต์ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
15. โครงการการศึกษาระบาดวิทยา ปัจจัยสาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาโรคตายด่วนในกุ้งทะเลของประเทศไทย

ส่วนที่ 2 โครงการที่เคยได้รับการประเมินจากคณะผู้วิจัย TDRI ในการประเมินผลการดำเนินงานของ สวท. ในรอบที่ผ่านมา

เนื่องจากการประเมินผลกระทบบของโครงการต่างๆ ที่ผ่านมาทั้ง 2 ครั้ง โครงการที่ได้รับเลือกมักเป็นโครงการที่ยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น หรือเป็นโครงการที่ดำเนินการเพิ่มเสร็จสิ้นแต่ยังไม่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ดังนั้น การประเมินผลกระทบบของโครงการต่างๆ เหล่านี้อาจยังไม่ชัดเจน หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการประเมิน ทำให้การผลกระทบบของโครงการต่างๆ เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการประเมินผลการดำเนินงานในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา และกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต จึงเป็นการเหมาะสมที่จะมีการนำโครงการที่เคยประเมินผลกระทบบแล้วกลับมาประเมินอีกครั้งหนึ่ง โดยมีรายชื่อโครงการ ดังนี้

โครงการประเมินในรอบปีงบประมาณ 2546-2551

1. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตผงใหม่ในเชิงอุตสาหกรรมและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์
2. โครงการวิจัยและพัฒนาแพะเนื้อพันธุ์ไทยในภาคใต้เชิงพาณิชย์
3. โครงการวิจัยคัดเลือกจุลินทรีย์เพิ่มความอุดมสมบูรณ์และป้องกัน โรคพืชในดินเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช
4. โครงการสื่อความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตในแนวปะการังและพื้นที่ใกล้เคียงทะเลอันดามัน
5. โครงการการศึกษาวัคซีนเพื่อควบคุมโรคไขหวัดนกในประเทศไทย
6. โครงการการพัฒนากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในเชิงธุรกิจ
7. โครงการการผลิตการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กุ่มก้ามกราม และ Extra Small Virus (XSV)
8. โครงการผลิตต้นพันธุ์รองเท้านารีโดยการเพาะเมล็ดในสภาวะปลอดเชื้อ
9. โครงการการผลิตสารเร่งการเจริญและเพิ่มผลผลิตกล้วยไม้โคโรซาน 0-80 และกำหนดแผนการใช้โคโรซาน 0-80 ในกระบวนการผลิตกล้วยไม้ในประเทศไทยอย่างครบวงจร
10. โครงการปรับปรุงพันธุ์ปาล์มแบบก้าวกระโดด

โครงการประเมินในรอบปีงบประมาณ 2552-2554

1. โครงการการผลิตกุ่มก้ามกรามปลอดโรค *Macrobrachium rosenbergii* Noda Virus (MrVN) และ Extra Small Virus (XSV)
2. โครงการการพัฒนาชีวภัณฑ์ไส้เดือนฝอยกำจัดปลวกในเชิงพาณิชย์
3. โครงการศึกษาภาพการผลิตและคุณสมบัติของไมโครคริสตัลไลน์เซลลูโลสจากเส้นใยปาล์ม

4. โครงการการศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตสารต้านปฏิกิริยาออกซิเดชัน และด้านกิจกรรมเอนไซม์ไทโรซิเนสโดยปฏิกิริยาสังเคราะห์น้ำตาลระหว่างของแข็งที่สกัดจากหัวกุ้งและน้ำตาลรีดิวส์
5. โครงการผลิตข้าวมอลต์สูงวิตามินบีสูงทางการค้า
6. โครงการการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวหนึ่งกล้องเริ่มงอกเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ
7. โครงการการพัฒนาวัสดุย่อยสลายได้ทางชีวภาพจากกากธำมัญชัญน้ำมันเพื่อใช้ทางการเกษตร
8. โครงการการพัฒนาชุดตรวจสอบไวรัสอย่างง่ายและเทคนิคการผลิตกล้วยไม้ปลอดไวรัส
9. โครงการการพัฒนาการผลิต Bioactive Fractions ที่มีฤทธิ์ด้านการกลายพันธุ์ต่อต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ด้านการสลายเซลล์เชื้อเข้จากการสกัดหยาบของลำไย
10. โครงการการพัฒนาเชื้อราไตรโคเดอร์มาปฏิภักษ์ที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและลดโรคข้าวเป็นชีวภัณฑ์เชิงพาณิชย์
11. โครงการการผลิตกรดไขมันอะราคิโดนิกจากรา *Mortierella* sp.
12. โครงการเครื่องคว้านเมล็ดลำไยแบบกึ่งอัตโนมัติ
13. โครงการการวิจัยและพัฒนาหัวตรวจวัดสารแคปไซซิน โดยเทคนิคทางเคมีไฟฟ้าและสร้างดัชนีสัมพันธภาพความเค็มเพื่อการบ่งชี้ความเค็มสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร
14. โครงการการพัฒนาเทคโนโลยีผลิตน้ำเชื้อโคนมแยกเพศเพื่อใช้ในการผสมเทียม
15. โครงการการใช้แบคทีเรียกรดแลคติกในการเปลี่ยนรูปเชิงชีวภาพของวัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อผลิตกรดแกมมาอะมิโน

เนื่องจากโครงการวิจัยหลายโครงการยังเป็นโครงการที่ไม่เสร็จสมบูรณ์ และมีหลายโครงการที่มีการจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ความลับทางการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบอื่นๆ ไว้ ทั้งยังมีโครงการที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเอกชนแล้ว ดังนั้น จึงไม่สามารถนำตัวอย่างการประเมินผลและรายละเอียดของโครงการต่างๆ มาใส่ไว้ในรายงานฉบับนี้ได้

3.3 การรวบรวมข้อมูลองค์กรต่างประเทศที่มีภารกิจในการดำเนินงานคล้ายกับ สวก.

ลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายในส่วนนี้ คือ การหาข้อมูลองค์กรที่มีภารกิจดำเนินงานเหมือนหรือคล้ายกับ สวก. และแปลข้อมูลดังกล่าว แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงการสรุปแนวทางที่ สวก. ควรจะปฏิบัติตามในอนาคต

องค์กรในต่างประเทศที่มีภารกิจในการดำเนินงานคล้ายกับ สวก.

ในการประเมินผลการดำเนินงานของ สวก. สำหรับเป็นแนวทางการดำเนินงานในทศวรรษหน้า มุมมองจากการเปรียบเทียบในแนวดิ่งตามกาลเวลาคือ สิ่งที่ สวก. เคยเป็นในอดีตและเป็นอยู่ในปัจจุบันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไร เพื่อให้สามารถตอบ โจทย์เกี่ยวกับบทบาทที่ สวก. ควรเป็น (should be) และต้องเป็น (must be) ในอนาคตนั้นอาจไม่เพียงพอที่จะสร้างเป็นคำแนะนำเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้น สวก. จึงควรมีมุมมองที่กว้างขึ้นในการดำเนินงานมากกว่ากรอบนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือแม้แต่พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งในปี พ.ศ. 2546

ด้วยเหตุนี้ สวก. และทางคณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นสอดคล้องกันในการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่มีภารกิจปฏิบัติภารกิจเหมือน หรือคล้ายกับ สวก. ในต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในด้านการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของ สวก. ในอดีตและปัจจุบันกับองค์กรต่างๆ เหล่านี้ และยังเป็นประโยชน์ในการเสาะหาทางเลือกเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาถึงทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในอนาคต รวมทั้ง สวก. อาจได้รับประโยชน์จากการนำนวัตกรรมองค์กร (Organizational Innovation) หรือแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานในปัจจุบันและในอนาคต

จากการสืบค้นและทบทวนเอกสารเกี่ยวกับองค์กรในต่างประเทศที่ภารกิจเหมือนหรือคล้ายกับ สวก. ในปัจจุบันยังไม่พบองค์กรที่มีภารกิจเหมือนกับ สวก. โดยสมบูรณ์ ดังนั้น การทบทวนครั้งนี้จึงพิจารณาเพียงองค์กรที่มีภารกิจคล้ายกับ สวก. เช่น องค์กรที่เน้นให้การสนับสนุน

งานวิจัยเชิงประยุกต์และให้ความสนใจกับการสร้างทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้นำเสนอการ ทบทวนเกี่ยวกับองค์กรเหล่านี้รวมทั้งสิ้น 10 องค์กร ดังนี้

- 3.3.1 The National Institute of Food and Agriculture (NIFA) ประเทศสหรัฐอเมริกา
- 3.3.2 National Agriculture and Food Research Organization (NARO) ประเทศญี่ปุ่น
- 3.3.3 Bureau of Agricultural Research (BAR) ประเทศฟิลิปปินส์
- 3.3.4 The Brazilian Corporation of Agricultural Research (Embrapa) ประเทศบราซิล
- 3.3.5 Malaysia Agricultural Research and Development Institution (MARDI) ประเทศมาเลเซีย
- 3.3.6 Indonesian Agency for Agricultural Research and Development (IAARD) ประเทศอินโดนีเซีย
- 3.3.7 The Agri-Food & Biosciences Institute (AFBI) ประเทศไอร์แลนด์เหนือ (สหราชอาณาจักร)
- 3.3.8 The Rural Research and Development Corporations (RDCs) ประเทศออสเตรเลีย
- 3.3.9 The Chinese Academy of Agricultural Sciences (CAAS) ประเทศจีน
- 3.3.10 The Indian Council of Agricultural Research (ICAR) ประเทศอินเดีย

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบองค์กรในประเทศต่างๆ ที่มีภารกิจคล้าย สวท. ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งมี ทั้งองค์กรที่สนใจงานวิจัยประยุกต์ งานวิจัยเชิงพาณิชย์ ทรัพย์สินทางปัญญา และองค์กรที่เน้น การ แก้ปัญหาการเกษตร ของประเทศ (ทั้งในกรณีปัญหาที่เร่งด่วนและกรณีเตรียมรับมือกับสิ่งที อาจ จะ เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่สามารถและไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า) ในด้านการพัฒนา บุคลากร ก็มีบางองค์กรที่มีบทบาทคล้ายกับ สวท. เช่นในด้านการสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อ พัฒนาบุคลากรด้านการเกษตร ซึ่งมีการให้ทุนวิจัยทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมทั้ง โครงการอบรมระยะสั้นอื่นๆ และทุนนำเสนอผลงานวิจัยในต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การสืบค้นและทบทวนที่ผ่านมา ไม่พบตัวแบบที่เป็น best practice ที่ สวท. ควรต้องนำมาเป็นต้นแบบในการปรับทิศทางการทำงานในอนาคต

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบองค์กรในประเทศต่างๆ ที่มีภารกิจคล้าย สวก.

No.	ชื่อองค์กร	ประเทศ	สังกัดองค์กร	ขอบเขตการดำเนินงาน	ขอบเขตงานวิจัย	พันธกิจ/หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป
1	The National Institute of Food and Agriculture (NIFA) (http://www.nifa.usda.gov/)	สหรัฐอเมริกา	กระทรวงเกษตร	การให้ทุนวิจัย	งานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์	พันธกิจของ NIFA คือ การเป็นผู้นำในด้านวิทยาศาสตร์การเกษตรและอาหารของประเทศและโลก โดยให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย ทุนการศึกษา และ โครงการขยายผล/ส่งเสริม (extension) แก่มหาวิทยาลัยในระบบ Land-Grant และองค์กรพันธมิตรอื่นๆ คณะกรรมการของ NIFA มีความคาดหวังว่า NIFA จะสามารถสร้างผลสำเร็จและสร้างผลกระทบให้กับวิทยาศาสตร์การเกษตร อาหาร ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งในที่สุดจะเป็นแรงสนับสนุนให้กับภาคการเกษตรของประเทศ NIFA ไม่ได้เป็นองค์กรที่ทำงานวิจัยเอง แต่เป็นองค์กรที่ให้เงินสนับสนุนแก่ภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น
2	National Agriculture and Food Research Organization (NARO) (http://www.naro.affrc.go.jp/)	ญี่ปุ่น	กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และ ประมง	การให้ทุนวิจัย การทำวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	NARO มีพันธกิจในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในด้านการเกษตรและอาหาร เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร ความปลอดภัยของอาหารและสินค้าเกษตร รวมทั้ง การการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนต่างๆ นอกจากนี้ NARO ยังมีหน้าที่ในการส่งเสริมความรู้ให้กับเกษตรกร และสร้างความร่วมมือในการทำงานวิจัย หรือเผยแพร่องค์ความรู้ต่างๆ ให้กับภาคเอกชน

No.	ชื่อองค์กร	ประเทศ	สังกัดองค์กร	ขอบเขตการดำเนินงาน	ขอบเขตงานวิจัย	พันธกิจ/หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป
3	Bureau of Agriculture Research (BAR) (http://www.bar.gov.ph/)	ฟิลิปปินส์	กระทรวงเกษตรและประมง	การให้ทุนวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	BAR มีหน้าที่ - ส่งเสริมและกำหนดนโยบายการวิจัยด้านการเกษตรและประมงของประเทศฟิลิปปินส์ - จัดสรรทุนการวิจัยให้กับภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ และผลักดันการใช้ผลงานวิจัยในวงกว้าง - ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรทางกายภาพและบุคคลากรของการวิจัยในภาคเกษตร
4	The Brazilian Corporation of Agricultural Research (Embrapa) (https://www.embrapa.br)	บราซิล	รัฐวิสาหกิจ	การทำวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	Empraba เป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงเกษตร ซึ่งมีเป้าหมายในการทำงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมสำหรับการเกษตรแบบยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อหาองค์ความรู้ที่สามารถเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการสำหรับภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความยั่งยืนของภาคเกษตร
5	Malaysia Agricultural Research and Development Institution (MARDI) (http://www.mardi.gov.my/)	มาเลเซีย	กระทรวงเกษตร	การทำวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	MARDI มีหน้าที่ - ดำเนินการวิจัยและสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมเกษตร - ให้คำปรึกษา และบริการทางเทคนิคเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาคการเกษตร และ - สร้างความร่วมมือการภาคธุรกิจในการทำวิจัยร่วมกัน หรือเป็นการอนุญาตใช้สิทธิในการวิจัยต่างๆ

No.	ชื่อองค์กร	ประเทศ	สังกัดองค์กร	ขอบเขตการดำเนินงาน	ขอบเขตงานวิจัย	พันธกิจ/หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป
6	Indonesian Agency for Agricultural Research and Development (IAARD) (http://en.litbang.deptan.go.id/)	อินโดนีเซีย	กระทรวงเกษตร	การทำวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	IAARD กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะเป็นสถาบันการวิจัยทางด้านนวัตกรรมเกษตรระดับโลก พันธกิจ - ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีและคำแนะนำทางนโยบายในภาคการเกษตร - พัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการวิจัยด้านการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทางการเกษตร - สร้างเครือข่ายงานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งในระดับชาติและนานาชาติ - พัฒนาระบบขององค์กรในการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ
7	The Agri-Food & Biosciences Institute (AFBI) (http://www.afbini.gov.uk/)	ไอร์แลนด์เหนือ (สหราชอาณาจักร)	องค์กรอิสระ ภายใต้กระทรวงเกษตร	การทำวิจัย	งานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์	AFBI มีหน้าที่ในการดำเนินการวิจัยและบริการทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ ให้กับองค์กรภาครัฐ องค์กรสาธารณะ และบริษัทเอกชน ในปัจจุบัน AFBI ได้พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันวิจัยและองค์กรวิจัยอื่นๆ เพื่อขยายขอบเขตบริการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร สุขภาพสัตว์ อาหาร สิ่งแวดล้อม และชีววิทยา

No.	ชื่อองค์กร	ประเทศ	สังกัดองค์กร	ขอบเขตการดำเนินงาน	ขอบเขตงานวิจัย	พันธกิจ/หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป
8	The Rural Research and Development Corporations (RDCs)	ออสเตรเลีย	กระทรวงเกษตรและกลุ่มธุรกิจการเกษตร	การให้ทุนวิจัย	งานวิจัยประยุกต์	RDCs เป็นองค์กรหลักของรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย ในการทำหน้าที่ให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาภาคชนบทของประเทศออสเตรเลีย โดยขอบเขตการดำเนินงานทั้งในส่วนของอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมปศุสัตว์ ผ่านความร่วมมือระหว่างรัฐบาลออสเตรเลียและอุตสาหกรรมเกษตร ประมง และปศุสัตว์ (The Agriculture, Forestry and Fisheries industries หรือ AFF) องค์กรมีจุดมุ่งหมายในการสร้างงานวิจัยและพัฒนาสำหรับภาคชนบท รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเกษตรผ่านการลงทุนในด้านที่มีความสำคัญ
9	Chinese Academy of Agricultural Sciences (CAAS) (http://www.caas.cn/en/)	จีน	กระทรวงเกษตร	การทำวิจัย	งานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์ (เน้นงานวิจัยประยุกต์)	CAAS เป็นศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์การเกษตรในประเทศจีนที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานวิจัยทั้งงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยเชิงประยุกต์ รวมทั้งการวิจัยเพื่อค้นหาเทคโนโลยีใหม่ที่มีผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ CAAS มีเป้าหมายในการพัฒนาภาคเกษตรของประเทศและให้การสนับสนุนเศรษฐกิจในชนบท รวมทั้งส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืนทั้งในประเทศและต่างประเทศ CAAS ได้สร้างความร่วมมือกับสถาบันการวิจัยและมหาวิทยาลัย และองค์กรอิสระจากต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและสร้างความร่วมมือในการวิจัยภาคการเกษตร

No.	ชื่อองค์กร	ประเทศ	สังกัดองค์กร	ขอบเขตการดำเนินงาน	ขอบเขตงานวิจัย	พันธกิจ/หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป
10	The Indian Council of Agricultural Research (ICAR)	อินเดีย	กระทรวงเกษตร	การให้ทุนวิจัย	งานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์	<p>การประสานงาน วางแนวทาง และจัดการการวิจัยและการศึกษาในภาคการเกษตรของประเทศ ซึ่งรวมไปถึงพืชสวน ประมง และวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์ ปัจจุบัน ICAR มีสถาบันวิจัยภายใต้การดูแลทั้งหมด 99 สถาบัน และมี 53 มหาวิทยาลัย การเกษตรที่กระจายอยู่ทั่วประเทศซึ่งได้รับเงินทุนสนับสนุนจาก</p> <p>นอกจากนี้ ICAR ยังมีการเปิดรับข้อเสนองานวิจัยเพื่อค้นหาทางออกของปัญหาเร่งด่วนทางด้านเกษตรผ่าน โครงการ NFBSFARA</p> <p>ICAR ยังมีเป้าหมายในการหารายได้จากการนำเทคโนโลยีและความรู้ถ่ายทอดให้กับภาคเอกชน โดยอาจอยู่ในรูปการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านนี้ ICAR จึงได้สร้างความร่วมมือในการทำวิจัยกับภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง</p>

ที่มา: สรุปโดยคณะผู้วิจัย

3.4 การรวบรวมสถิติการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ทุนการศึกษา ทุนอบรมและปฏิบัติการวิจัยในต่างประเทศ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอด 10 ปี

ในช่วงระยะเวลาระหว่างการประเมินผลในแต่ละรอบ ทางมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ไม่ได้มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของ สวท. อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการประเมินผลในครั้งนี้จำเป็นต้องมีข้อมูลในการดำเนินการสนับสนุนทุนวิจัย ทุนพัฒนานุเคราะห์วิจัย และเอกสารอื่นๆ เช่น รายงานทางการเงิน ทั้งในช่วงระยะเวลาที่ไม่ได้ประเมินผล (พ.ศ. 2555-2557) รวมถึงข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ก่อตั้ง สวท. เพื่อให้การประเมินผลทั้งในระยะ 3 ปี และ 10 ปี เป็นไปอย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยงานที่ได้รับมอบหมายในส่วนนี้คือ การรวบรวมผลการดำเนินงานและเอกสารต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการประเมินผล

3.5 การออกแบบแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น ผู้ได้รับทุนวิจัย ผู้ได้รับทุนการศึกษา ผู้บริหารสำนักงาน คณะกรรมการผู้บริหาร คอบช. (คณะกรรมการบริหารการวิจัยแห่งชาติ) เป็นต้น

แบบสอบถามเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่จะถูกใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของ สวท. ในครั้งนี้ โดยจะใช้ในการประเมินผลในด้านประสิทธิภาพ และด้านการพัฒนาองค์กรของ สวท. รวมทั้งอาจมีส่วนช่วยให้เห็นภาพว่า สวท. มีการดำเนินงานเป็นอย่างไรจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้อาจมีส่วนช่วยในการชี้ประเด็นในด้านการวางบทบาทการดำเนินงานของ สวท. ในภายภาคหน้าอีกด้วย ซึ่งงานที่ได้รับมอบหมายในส่วนนี้เป็นการร่างประเด็นที่ควรจะถามหรือประเด็นที่น่าสนใจ และร่างแบบสอบถามที่จะนำไปใช้ในการประเมินผล

3.6 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สวท. เช่น ผู้อำนวยการ สวท. รองผู้อำนวยการ สวท. หัวหน้าสำนักต่างๆ ใน สวท. เป็นต้น

ในการปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้นอกจากงานด้านเอกสารต่างๆ นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษายังได้รับมอบหมายให้เข้าไปสัมภาษณ์และผู้คุยกับบุคลากรภายใน สวท. ทั้งนี้การสัมภาษณ์ดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อให้เข้าใจระบบการทำงานของ สวท. แนวความคิดในการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์กร จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน รวมถึงบทบาทที่ สวท. กำลังเป็นและควรจะเป็นในอนาคตจากมุมมองภายในองค์กรเอง ในการปฏิบัติสหกิจ

ศึกษาในครั้งนี้ นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาได้มีโอกาสในการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ สวก. รองผู้อำนวยการ สวก. และ บุคลากรในฝ่ายต่างๆ

3.7 การเข้าสัมมนาและช่วยเหลือในการจัดการประชุมต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

นอกจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยต่างๆ แล้ว นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษายังได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลืองานสัมมนา รวมถึงการเข้าร่วมสัมมนาต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และหน่วยงานภายนอก ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ นอกเหนือจากงานวิจัยที่ทำอยู่

3.8 การช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม CSR ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมอยู่เป็นประจำ ทั้งในรูปแบบการทัศนศึกษา การสอนพิเศษให้กับนักเรียนทุนของมูลนิธิฯ เอง หรือเยาวชนในชุมชนใกล้เคียง โดยในส่วนของงานกิจกรรม CSR ที่ได้ร่วมช่วยเหลือนั้น คือ การพาเยาวชนในชุมชนใกล้เคียงไปทัศนศึกษา ณ สวนสามพราน ซึ่งทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

บทที่ 4

สรุปผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา

การปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2557 รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 16 สัปดาห์ โดยตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายคือ ผู้ช่วยวิจัย ใน โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และ โครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ สวก. ในทศวรรษหน้า ซึ่งงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ ศึกษาและประเมินโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สวก. ในรอบ 3 ปี และ 10 ปี จำนวน 40 โครงการ การรวบรวมข้อมูล แพลต และเขียนรายงานเกี่ยวกับองค์กรที่ดำเนินงานคล้ายกับ สวก. ในต่างประเทศ จำนวน 10 องค์กร และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เป็นต้น โดยในการปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ได้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 ประโยชน์ที่ได้รับด้านวิชาการ

การปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ได้รับความรู้ทางด้านวิชาการต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งจากโครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ จากการพูดคุยและพบปะกับนักวิจัยท่านอื่นๆ รวมทั้งจากการเข้าสัมมนาต่างๆ ซึ่งความรู้ทางด้านวิชาการเหล่านี้ แน่นนอนว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในภาคเรียนสุดท้าย และในการทำงานในภายภาคหน้า

4.2 ประโยชน์ที่ได้รับด้านการทำงาน

การทำงานในฐานะนักวิจัย หรือผู้ช่วยนักวิจัยนั้น ไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ในสาขาวิชาที่เรียนมาเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้ในด้านต่างๆ รวมทั้งมีทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นอย่างมากต่อการเป็นนักวิจัยที่ดี เช่น การเขียน การอ่าน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การนำเสนอผลงาน เป็นต้น ซึ่งในการปฏิบัติสหกิจศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำให้นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาได้มีการฝึกฝนทักษะเหล่านี้และเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ อย่างมาก อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ในด้านการทำงานด้าน

การวิจัย การติดต่องาน การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคตอย่างมาก

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบในการทำงานโดยส่วนมากจะเป็นเรื่องความรู้ที่มีไม่เพียงพอ เพราะโครงการที่ทำนั้นมีความเกี่ยวข้องกับด้านเกษตรศาสตร์ในเรื่องราวที่หลากหลาย ทำให้ต้องมีการค้นคว้าด้วยตัวเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการเขียนรายงานที่อาจไม่สมบูรณ์ หรือมีการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมในการเขียนรายงานเชิงวิชาการ ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาในรุ่นต่อไปคือ ควรที่จะมีการหาข้อมูลว่างานที่ทำนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานซึ่งอาจช่วยย่นระยะเวลาในการศึกษาข้อมูล และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2551. โครงการประเมินผลการบริหารจัดการและ
ดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) เสนอต่อ สำนักงาน
พัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2554. โครงการประเมินผลการบริหารจัดการและ
ดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) เสนอต่อ สำนักงาน
พัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2557. ข้อเสนอโครงการประเมินผลการดำเนินงานของ
สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) รอบ 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) และ
โครงการศึกษาและประเมินเพื่อกำหนดทิศทางงานดำเนินงานของ สวท. ในทศวรรษหน้า
เสนอต่อ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. 2552. รายงานประจำปี 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
วิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. 2553. รายงานประจำปี 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
วิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. 2554. รายงานประจำปี 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
วิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. 2555. รายงานประจำปี 2555. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
วิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. 2556. รายงานประจำปี 2556. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
วิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)